

Révai Testvérek irodalmi intézet részvénytársaság.

CORPUS JURIS HUNGARICI

1000—1895

A TELJES MAGYAR TÖRVÉNYTÁR MILLENNIUMI EMLÉKKIADÁSA.

Kiadja a Franklin-Társulat, Budapest.

Kb. 20 kötet füzve 60 frt, egész vászonkötésben ára 75 frt o. é.

A Teljes Magyar Törvénytár ez első és egyetlen egységes kiadása magában foglalja Magyarország összes törvényeit a legrégebb időktől a mai napig.

Minden törvényzikknél és annak minden szakaszánál fel van világosan tüntetve, vajjon érvényben van-e még? és ha nem, mely későbbi törvény módosítja azt.

Minden egyes törvényzikk alatt jegyzetben felsorolják az összes előbbi és későbbi törvények, melyek ugyane tárgyban rendelkeznek.

E teljes törvénytár a képzelhető leggondosabb és legczélsezerűbb typographiai beosztásával és áttekinthetőségével minden hasonnemű, még külföldi gyűjteményt is messze túlszárnyal.

A lehető legrészletesebb, minden egyes szóra és fogalomra kiterjedő nagy tárgymutató gyakorlatilag megbecsülhetlenné teszi e kiadást.

Az érvényben levő törvények nagyobb betűkkel, az érvényben nem levők, tárgytalanná váltak kisebb betűkkel vannak szedve.

Nélkülözhetlen minden ügyvédnek, bírónak, politikusnak, államhivatalnoknak, publicistának, állami, megyei, városi hatóság-nak és hivatalnak, könyvtárnak, egyletnek, olvasó- és közművelődési körnek, pénzintézetnek, ipari, gyári és kereskedelmi vállalatnak, minden a joggal és a közügyekkel foglalkozó egyénnek.

A Törvénytár szerkesztését dr. Márkus Dezső, a Corpus jurisban foglalt latin nyelvű törvények fordítását kiválóan hivatott szakférfiak és pedig: Nagy Gyula orsz. levéltárnok, Kolozsváry Sándor és Óváry Kelemen egyetemi tanárok, Csiky Kálmán egyetemi m. tanár és Tóth Lőrincz ny. curiai tanácselnök végzik.

A «Törvénytár» bolti ára

füzve 60 frt, vászonba kötve 75 frt. Ez az ár alig nagyobb, mint az eddig forgalomban levő törvénykiadások bolti árának fele. — A most forgalomban levő törvénytárak ugyanis csak az 1836—1895-iki törvényeket tartalmazzák és bekötés 94 frtba kerülnek, míg a mi Törvénytárunkban ez időszak törvényeire (12 köt.) 45 frt esik. — A teljes munka 60 frtos, illetőleg bekötve 75 frtos bolti árban benn foglalják az 1836—95-iki törvényeken kívül, a 6 kötetet felölő, 1000—1832-ig terjedő Corpus juris és Werbőczy hármaskönyvének latin és magyar kiadása és a kettős kötetű kimerítő betűrendes tárgymutató ára is.

A «Törvénytár» közrebocsátása

úgy van tervezve, hogy a teljes, kb. 20 kötetes Törvénytár öt sorozatban jelenik meg; egy-egy sorozat négy kötetet foglal magában és 3—4 havonként jelenik meg f. évi november hótól kezdődőleg. Az egész kiadás tehát előreláthatólag 1896-ban teljesen az előfizetők birtokában lesz.

Megszerzési módokat.

A «Millenniumi Törvénytár» könnyű megszerzését mindenkire nézve lehetővé ohajtván tenni — az alábbi előnyös megszerzési módokat mellét becsátjuk az érdeklődő közönség rendelkezésére:

a) **Előfizetés útján.** Az előfizető a megrendelés alkalmával 15 frtot előre beküld; azontúl negyedévenként (összesen még négyszer) 15—15 frtot, miáltal az egész 75 frtnyi összeg öt előfizetési részlet által törlesztve lesz. Az ily módozat mellett rendelések bérmentve intézettek el.

b) **Utánvétel mellett** olyformán, hogy minden sorozat 15—15 frtnyi utánvétel mellett bérmentve küldetik meg a rendelőknek.

c) **Havi részletfizetésre.** Mindazon t. vevőinknek, kiknek nálunk részlet-számlájuk van — vagy a kikkel ily havi részletszámra nyitása iránt ez alkalommal megállapodásra jutunk, a Teljes Törvénytárt havi 3 frtos részletfizetés mellett is szállítjuk. A részletek a rendelés keltétől kezdődőleg havonként 3 frtjával teljesítendő — az egyes megjelenő sorozatok mindenkor négy részlet befizetése után küldetnek meg a t. rendelőknek.

Gyűjtőknek 12 példány után szívesen szolgálunk egy tiszteletpéldánnyal.

Ügyönköket erre a munkára magas jutalék mellett készséggel alkalmazunk. Kérjük a rendeléseket alanti megrendelő lapon szívesen hozzánk juttatni. A nagyjelentőségű vállalatot az érdeklődő közönség szíves figyelmébe ajánlván vagyunk

Budapest, 1895 november havában

hazafiai üdvözléssel

Révai Testvérek irodalmi intézet

részvénytársaság könyvkereskedése.

MEGRENDELŐ-LAP.

V. U.

T. Révai Testvérek irodalmi intézet részvénytársaság könyvkereskedésének

Budapest, IV. Váci-utca 1.

Alólírott jelen előrajz alapján megrendelem

A TELJES MAGYAR TÖRVÉNYTÁR

(Corpus juris hungarici 1000—1895) millenniumi emlékkiadását

kb. 20 kötetben egész vászonkötésben 75 frtért, fizetendő Budapesten

- a) **Előfizetés útján.** Az előfizetési összeg első 15 frtnyi részletét egyidejűleg utalványon küldöm. A további 15 frtnyi részleteket negyedévenként kötelezem magam beküldeni. A nem kívánt módozatot kérjük törölni.
- b) **Utánvétellel** sorozatonként 15 frt utánvétel mellett.
- c) **Havonkénti 3 frtos részletfizetés** mellett.

Egyszerűsárad tudomásul veszem, hogy 4—5 havonként egy-egy 4 kötetből álló sorozat fog megjelenni és nekem mindig 4—4 részlet befizetése után megküldeni. A részletfizetések be nem tartása esetén szíveskedjék a egész az esedékes összeget postai megbízás útján, a portó-költség hozzászámítása mellett behajtani. A postai megbízás vagy az utánvétel be nem váltása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik.

Kelet: Név:

Lakóhely: Állás:

A rendelő-lapot kérjük levágni és zárt borítékban czimünkre beküldeni.

45. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, NOVEMBER 10.

42. ÉVFOLYAM.

Belföldi feltevések: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. félévre — 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. félévre — 2.50. Külföldi előfizetésekre a postai megfizetésű vitélyű is csatolandó

DARÁNYI IGNÁCZ,

AZ ÚJ FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISZTER.

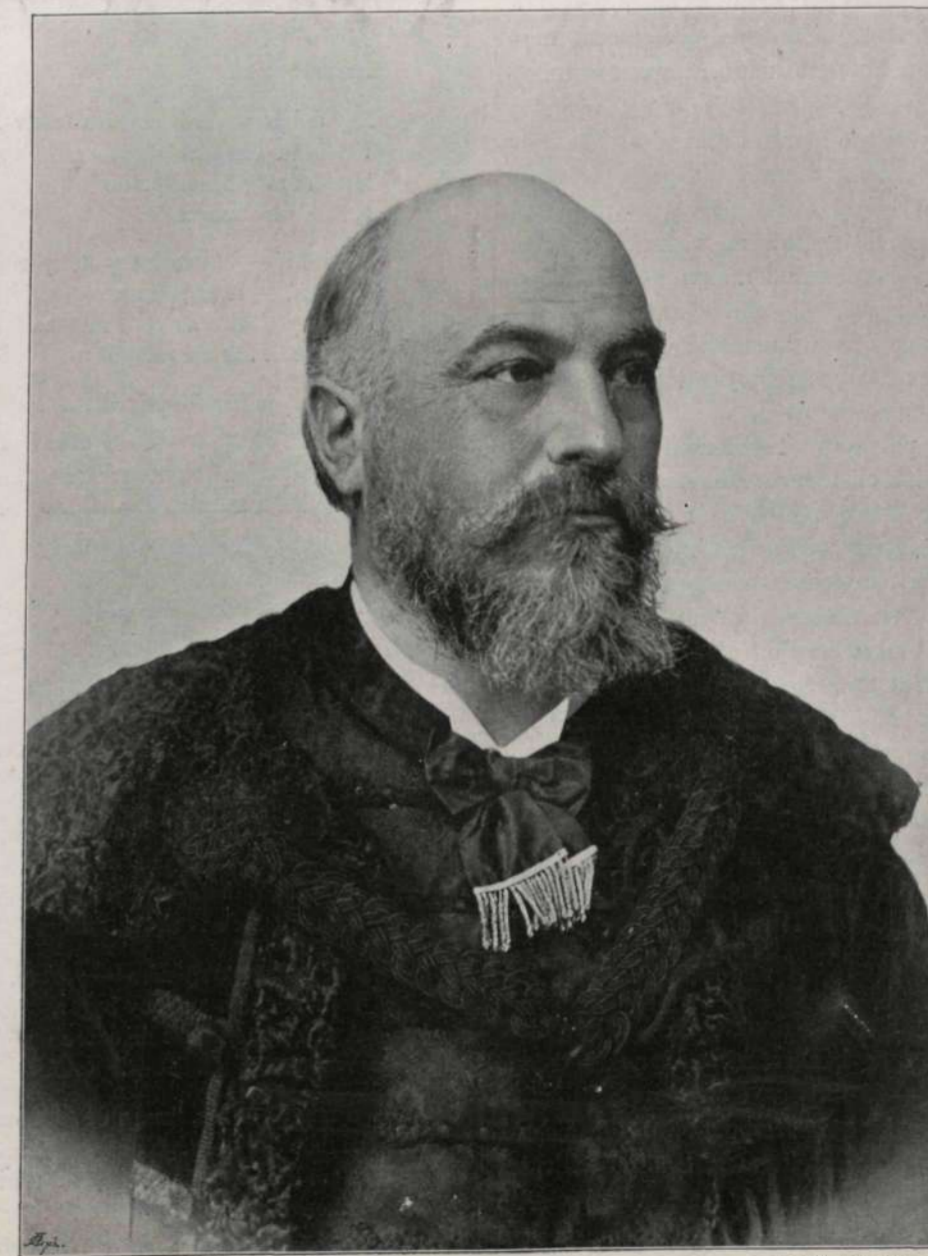
Az új földmivelésügyi miniszter a parlamentnek s jelesen a szabadelvű pártnak mindig azon tagjai közé tartozott, a kik rendesen az első sorokban küzdöttek, de vezér-szerepre soha sem vágytak. Készséggel kiállott a harc legnagyobb hevében az ellenfél nyilainak leginkább kitért pontokra, a hol falakat vagy épen a zászlót kellett védelmezni, s nem is siker nélkül vészte, de hűségéért és bátorságáért soha sem kért jutalmat s a dicsőségből sem igényelt részt magának. Nem, mintha erre önzéssel s a kivívott siker öntudatával nem birt volna, de mivel szerénysége és önzetlensége nagyobb volt dicsvágyánál. Tudva van, hogy nem egyszer volt miniszterjelölt, vagy nyerhetett volna nagyobb kitüntetés, de eddig mindig kitért azok elől.

Deáknak egy szava (s példája) szerint ő nem kereste a népszerűséget, még csak nem is ment elébe, de útjában találta s az fölkereste őt. Azért nemcsak saját pártjában örvendett általános és osztatlan szeretetnek és tiszteletnek, — de az ellenpártban is megnyerte azt a rokonszenvet és becsülést, melyet a nemes ellenfél is mindig megad annak, a ki a vita hevében sem lépi túl a tisztességes harc korlátait, és nem sebezni akar nyiláival, hanem győzni érveivel, a mit ha nem sikerül is elérnie (mert parlamenti vitákba nem a rábeszélés és meggyőzés reményével megyünk, csak álláspontunk megvilágítása s elveink kifejtése végett) — de megnyeri mindig higgadságának s meggyőződése őszinteségének elismerését. E sikerhez nagyban hozzá járult egyéniségének szeretetreméltósága, modorának nemes egyszerűsége és finomsága, melylyel senkit sem sértett s mindenkit lekötözött. És a köztiszteltetben, melyben részesül, nem kis része van az ő ernyedetlen munkásságának, melyet kitartó és sokoldalú tanulmányaival folyvást gyarapított, s jelleme ama függetlenségének, melyet egyéniségén kívül épen kitartó munkássága gyümölcseivel biztosított magának. Egyszerű nemesi származása s polgárius életmódja (még a mellett nőtelen is levén) nem járt nagy igényekkel, s így munkássága szerzeményeit szüleitől örökölt vagyónának gyarapítására fordíthatta; közszélokra bőkezű, társadalmi állása fentartására sem fukar, tisztessen és kényelemben élhetett, de fényt nem üzött, sem költséges szenvedélyeket

nem ismert s így folyvást gyarapodva, az arany középszer ama színvonalát tarthatta meg, mely senkinek irigységét fel nem költi, de mindenkinek becsülését kivívja. Atyjától, ki szintén jeles ügyvéd és gazda volt, örökölt pestmegyei birtokát Komárommegyében még nagyobb gyarapította s így még fiatalon, 45 éves korában ádadhatta nem csekély ügyvédi gyakorlatát egyik testvéröccsének, s maga egész munkásságát s kiváló tehetségeit arra a két térre — a politikaira és az egyházra — fordíthatta, melyeken

nemcsak szerepelt, de a közhaszonra működött s működik is folyvást.

A szorosan vett politikai téren előbb a főváros és Pestvármegye közigazgatásában vett tevékeny részt s vesz a fővárosában most is, mint ennek, képviselőtestületének egyik tekintélye s a közmunkatanácsnak is tagja; — 1881 óta pedig az ország képviselőházában működik, mint a főváros II. kerületének képviselője, a szabadelvű párt hive s legutóbb a képviselőház egyik alelnöke. A pártban nemcsak közked-

Érdélyi fényképe.

DARÁNYI IGNÁCZ, AZ ÚJ FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISZTER.

veltségnek, de nagy tekintélynek is örvend, s nevezetes alkalmakkor, mint például a Wekerleválságnál is — előkelő szerepet vitt s minden szorosabb politikai kérdés fölötti vitában a párt vezérszónokai közé tartozott. A jogügyi s több a pénzügyi bizottságnak állandóan tagja s több ízben a földmívelési tárca költségvetésének előadója volt, tudva levén, hogy e tárca ügyeivel általában s különösen azok egyik fontos ágával, a vízszabályozásával, szakemberként foglalkozott. A Tisza-szabályozási (tisza-völgyi) társulatnak ugyanis, melynek létrejöttében is közreműködött, már 1878-ban központi bizottsági tagjává és titkárává választották s annak időnkénti elnökeivel, gróf Andrássy Gyulával, gróf Lónyay Menyhérttel, gróf Károlyi Sándorral s legutóbb gr. Andrássy Aladárral együtt működött. Ez idő alatt nem volt vízügyi, vízszabályozási s ezzel kapcsolatos kataszteri vagy mezőgazdasági kérdés, melyhez hozzá ne szölt — s törvény, melynek alkotásában részt ne vett volna; sikerrel működve arra, hogy e fontos nemzetgazdasági ügybe — bár abban a legkülönbözőbb pártállású férfiak részt vettek s érdekelve voltak — a politika bele ne játszsék.

A mezőgazdasági iránti érdeklődését s abban való elméleti és gyakorlati jártasságát még atyjától, idősb Darányi Ignácztól örökölte, ki 1848-ban, az első földmívelésügyi miniszter, Klauzál által már kormánybiztosul alkalmaztatott s 1850-ben Budán telepedett meg, a gróf Teleki, Tisza s más családok nagy birtokainak rábizott kormányzatán onnan vezette és az újramegalakult Országos Gazdasági Egyesület működésében tevékeny részt vett, akkor, midőn Magyarország lenyűgözött korszakában e nevezetes egyesület gyakorolta azt a szaktevékenység mellett kifejtett passzív rezisztenciát, melynek az anyagi téren ép oly nagy hazafias szerep jutott, mint a szellemi az irodalomnak. Apja hagyományát Darányi azzal a hazafissággal s szakértelemmel vette át, melylyel az rá maradt. 1849-ben született Budán, s a gimnáziumot itt, a jogot pedig a pesti egyetemen végezte. Mikor az egyetemre lépett, ott kiváló tehetséggel és szorgalmával tanárai kitüntető véleményét s egyéniségével és példájával tanuló társai bizalmát megnyerte s tanórái vezetésével csakhamar a jog- és államtudományi kettős tudóságot megszerezve, ügyvédi vizsgálatot téve, atyja jogi és gazdasági tanácsosi örökébe lépett s az Országos Gazdasági Egyesületben is tekintélyes állást foglalhatott el.

Politikai pályáján mindenképp, még ellenfelei által is elismert feddhetetlensége, határozott pártállása mellett is mérsékeltége s komoly higgadsága ép annyira megnyerte, mint lekötötte a figyelmet, mely nem gyakori, de annál nyomósabb felszólalásait állandóan kísérte, s mely a most folyó országgyűlésen a megtisztelő alelnöki állást szerezte meg neki a szabadelvű párt bizalmából s az ellenzéknek is megnyugvásával.

A politikai pályán kívül az egyházi téren is közelismerést vívott ki. Itt sem kereste a kitértetéseket, azok önként kínálkoztak neki. A pesti ref. egyház, melynek presbytere volt, Tisza Lajos fő- és Hegedűs Sándor algonok mellett másik algonokává, a dunamelléki egyházkerület tanácsbírájává s mind a kettő jogügyi bizottságának tagjává választotta. A dunántúli egyházkerület, melynek a közlebbi (1891—93-iki) egyetemes ref. zsinaton világi képviselői közt szerepelt, a pápai főiskola gondnokságával tisztelte meg. S mind a hivatalokat nemcsak névleg és sinekurául viselte és viseli, hanem folytonos nagy tevékenységgel tölti be. A pesti egyház budai része helyi bizott-

ságának s a budai templomépítési bizottságnak tevékeny elnöke s munkásságával és áldozataival elől és példaadólag jár hirsorsosai előtt. Darányi azok közé az emberek közé tartozik, a kik nem a tisztességért keresik a hivatalokat, hanem azért vállalják el, hogy használhassanak tehetségeikkel s munkásságukkal, s hogy jogcímök legyen a tevékeny munkásságra — és az anyagi áldozatokra is. Vele született természetű s határozott egyénisége őt a munkára és a közhaszonra mutatja rendeltetve lenni.

A közügy egy része a humanizmus is. E téren, mint a Vörös-kereszt-egyesület gondnoka s alelnöke foglal állást. E jöltevő s nemes irányú társaságban is nagy tevékenységet fejtett ki s nemcsak a közelismerést, hanem Károly Lajos trónörökös főherceg teljes bizalmát is megnyerte.

Most, midőn váratlan hirtelenséggel, de általános elismerés szerint helyes kiválasztással a miniszteri székbe lép, bizton remélhető, hogy helyét jelesen fogja betölteni s agrár-politikáinkat a helyes középút azon megtalálásával fogja vezetni, mely őt az olygarkhák s a szociál-politikusok szélsőségétől egyaránt távol fogja tartani s a nemzetgazdasági helyzet mezőgazdasági s az elméleti ábrándok helyett gyakorlati földmívelési politikát fog úzni, a mire hazánkban és népünknek legnagyobb szüksége van. És reméljük, hogy midőn új állása miatt tevékenységének némely, azzal össze nem férhető tereiről vissza kell lépnie, más, azzal összeférhetőben tovább is meg fogja tartani közbizalom adta állását s nagy munkarejénél fogva azokon is állandóan fog működni.

A MÉH A PÓK HÁLÓJÁBAN.

Alig kinyílt piros virágra
A pók finom hálót vete, —
Tavaszi csalfa napugárba
Ezútként csillog szövegete.

Egy dolgos méh, himporba furdva,
Élveznél e bimbóra vágy,
Mielőtt még hazarepülne
Etetni váró magzatát.

Pihenni, — tán csak egy két percze,
Éldelni, — neki is joga,
Vésztől előtt csak nő a mersze,
Keszulán, bátran vág oda.

Mi e kis pókháló szövegete? ...
Széttépi azt egy szárnyacsapás,
S mi dúsz lehet e bimbó keble,
Nem érinté előtte más.

S alig röpül rá, máris fogva,
A bimbót el sem éri még, —
Megnyílik a kis éden pokla:
A bimbóból a pók kilép.

Elszállni hogy ne legyen képes,
Először szárnyát köti meg,
A finom szál izmos kötél lesz,
S a gyöngye állat — szörnnyeteg.

A méh verdes, szétszórva kincsét,
A munka haszna porba hull,
A pók körülkarolja ismét,
S a fullánon is rajt' a húr.

Pár gyöngye vergődése — vesze,
Menthetlen a szegény bogár,
A pók a méh fejét kikezde
Vérét csöppenként szívja már.

S míg éte vész, lassan de folyton,
Halálos kéjtől zúg feje,
Nem hallja többé, mint sír otthon
Éhenvesző pár gyermeke ...

Kacsiány Géza.

TE KICSI SIR...

Te kicsi sir, te drága hant
Falusi temetőben,
Nem érzed e üdvözlétem
Az alkonyat tűzében?

Mondd el, oh, mondd el azt nekik,
Kik a sírban nyugosznak,
Hogy én is porrá lettem és
Fölttem is taposnak.

Szeretném fűzes temető
Csöndjében, hűs ölelben,
Én itt, az ember-fogatag
Zajos, vad özőnében.

Őket siratja hű szívem,
Nem sirat engem senki,
Sirjokra tesznek koszorút,
Rám követ dob mindenki!

Ők holtak, ámde élnek egy
Szerető szívbe', mélyen,
Lelkem zokogni jár oda
Megtörve bán, veszélyen.

Jó nekik ott, de nyugszom én
Jeletlen, siratatlan;
Ki élve élhetetlen vala,
Holtan se halhatatlan.

Elzengi búmat szeliden
Sirjok fölött az ének,
Ők álmaimban jönnek és
A tulletről regélnek.

Te kicsi sir, te drága hant,
Küld őket ide gyakran,
És a mit sígnak, mondanak
Visszhangzom méla dalban.

S az édes-bús harmonia
Lengjen fölött szépén,
Míg ajtód újra felnyitod
S elküldöd őket — értem!

Gáspár Imre.

A VAKOK KERESÉTKÉPESSÉGE.

Midőn a nemes emberbarát Hany abbé 1784-ben a vakok számára az első intézetet megnyitotta, egyáltalán nem sejtette, hogy képes lesz az ily intézet arra, hogy a vakokat önállóságra segíthesse. Az ő célja egyszerűen emberbaráti volt, segíteni a nyomorultakon szellemi képzés által s legfőbb elősegíteni zeneoktatásukat, hogy könnyebben szórakozhassanak. Magukról a vakokról azonban általában azt hitték akkor, hogy azok örökre keresétképtelenek, a minthogy a vagyonlalan vakok kizárólag koldulással keresték kenyerüket.

Az iskolákban azonban a dolog természete szerint csakhamar hasznos munkákkal kezdtek foglalkoztatni a vakokat, s midőn látták, hogy némely munkák elvégzésében ügyesek, felmerült a tudat, hogy a vakok nevelésének valódi célja az általános testi, erkölcsi és érzelmi képzés mellett csak az lehet, hogy őket az önszegélyre képesekké tegyék. Ezért ma már a vakok intézeteiben az elemi iskolák vagy polgári iskolák tárgyain kívül csaknem mindenütt különös súlyt fektetnek a zenére és az ipari foglalkozásokra.

A zene volt a legelső foglalkozása a vakoknak, mivel azt hitték, hogy a vakok hallása élesebb és jobb, mint a látóké s ezért a vakok sokkal alkalmasabbak a zene tanulására és tanítására. Tény, hogy a látás hiányában a vakot egyenesen a természet kényszeríti arra, hogy hallását lehetőleg tökéletesítse s ezért arra nagy gondot fordít, mind a mellett az úgynevezett zenei hallás a vakoknál is, épen úgy, mint az érzékekéknél, csak kivételképpen van meg, s ők sem zeneértők mindnyájan. Lassanként belátták ezt a vakok intézeteinek vezetői s most már komolyan gondolkodnak azon, hogy az eddigi túlnyomó zeneoktatás a kellő korlátok közé szoríttassék s ennek helyébe a kézi ipar oktatása lépjen, mint a mely általánosabb s a megélhetésre szilárdabb alapot nyújt.

Leginkább alkalmas iparágaknak találták a

vakok intézetében a kosárfonást, kötélverést, kefekötést és csizmadiaságot. Itt-ott virágcsinálás, koszorúlé meg más iparágak is gyakorlatnak az intézetben. Nagyon elterjedt foglalkozása a vakoknak a zongorahangolás, melyben igen sok kiváló akad, bár a közönség nagyon óvatosan használja munkájukat, mivel azt hiszik, hogy a zongora bensejének kitesztítása nem lehet jó olyan által, ki nem lát. Általában foglalkoznak továbbá a vakok az ő intézeteikben használt kidomborodó olvasókönyvek elkészítésével is. Természetes, hogy az intézetben, hol legtöbbször csak 4—6 éven át vannak a vakok, mindezeknek s e mellett a közönséges kézi munkáknak begyakorlása csak a legügyesebb és letehetségesebb növendékeknek lehetséges, a többi csak fogalmat nyer a munkáról s később önszorgalmából kell a hiányokat pótolnia.

Tekintete véve mindezt, nem lehet csodálni, hogy a vakok munkája ily előképzetség után még nagyon csekély eredményeket mutathat fel, alig annyit, hogy a szegény vakot az éhenhalástól megmentsse. Hitelesen összegyűjtött adatok szerint a vak kosárfonók hetenként 1—9, a kefekötők 2—9, a kötélverők 3—9 forintot kereshetnek meg ügyességük szerint, s így a közepes tehetségű vak havi jövedelme 15—20 forint lesz. Megnehezíti a vakok munkaképességét még az a körülmény is, hogy ők az éperzékű munkakeresők mellett minden tekintetben hátrányban vannak s különösen munkajukat nem képesek czelszerűen értékesíteni. Ezért a vakok intézetei rendszeren a munkaközvetítés szerepét is magukra vállalják és sok helyen oly intézeteket létesítenek, melyek a vakok közös műhelyeként szolgálnak. Szászországban rendszeren a vakok intézeteinek igazgatói gondoskodnak arról, hogy az intézetből kikerült vakok számára alkalmas műhelylakások szereztessek be s az intézet segítségével nyújtsanak nekik a munkaanyag bevásárlása, munkaközvetítés és előleg útján. Az intézetek igazgatói évenként körutazást téve meglátogatják az így önállóvá lett vakokat, hogy személyesen győződjön meg arról, mily segélyre érdemek, ezenkívül őket letelepedési helyükön emberbarátok figyelmébe ajánlják.

Igen természetes, hogy még az ily módon llandó gyámolítás alatt levő vakok közül is kevés akad olyan, ki saját munkájából kényelmes otthon biztosíthatna magának. Feltűnő azonban, hogy ezt az állapotot is sokkal jobban szeretik, mint a benlakást a vakok menedékhelyein, hol a társadalmi élettől többé-kevésbé el vannak zárva. Helyesen is van így. A munkára képes vak is igénybe veheti az emberbarátok támogatását, de nem koldus-alamizsna alakjában, hanem mint gyámolító testvéri kezelt munkaképességének fejlesztése és munkája értékesítése végett. S szerencsére ma már ez az irány kezd uralkodni, mert tények mutatják, hogy az ezer és ezer vak közül nem egy pár kivételes egészen, hanem a nagyobb rész képes és akar hasznosan dolgozni s a társadalomnak hasznos polgárává lenni.

A BETLÉRI KASTÉLY.

Gömörmegye éjszakkéleti részében, a Sajó felső völgyének egy erdőkoszorúta kies öblében, Rozsnyón felül pár negyedóranyira van Betlér, az a kisdud falu, melyet messze földön híressé tett a mellette emelkedő büszke grófi kastély, mely ez idő szerint gr. Andrássy Gézárt ismeri urának, és a melyet közelebb Ottó főherceg látogatása tett sűrű emlegétes tárgyává.

A nem magas, de meredek és erdős hegyektől szegélyezett völgyön igen jó országút és egy szárnyasút halad el itt a Sajó mentén Dobsina felé. A vasútnak állomása is van Betlér mellett.

A betléri kastélyt Andrássy Manó gróf, a jelenlegi tulajdonos édesatyja építtette saját terve szerint és személyes felügyelete alatt, tisztán e vidéki munkásokkal és iparosokkal. Az előtt e helyen egy formátlan épület állott, a melyet koronkénti tulajdonosai különböző időkben és különböző izléssel építtettek össze. Az épület legérgebb részének szétbontása alkalmával találtak egy teljesen ép veresfenyű mestergerendát, a melynek közepén egy díszesen ki-

véselt koszorúban 1692. évszám olvasható; ez valószínűleg az épület első részletének a keletkezése korát hirdeti.

A mai kastély pompás kétemeletes tornyos épület; homlokzata nyugotra néz, főbejárata éjszakra van. A főlépcsőház maga is igen érdekes, sőt nagyszerű, falai fel a mennyezetig mindenféle régi fegyverekkel, hadi szerekkel, régi zászlókkal, régi és újabb művészeti ritkaságokkal, régi és újabb olajfestményekkel vannak díszítve. A képek közül említésre méltók: Grandjean nagy festménye, a «Lőfékező», mely a párisi Salonban is sok dicsőretet aratott; Seligmanntól «A király és medveölő apródja», továbbá «Az eszaki ütközet», a melyben egy Andrássy is eselést; az ónodi országgyűlés főembereinek életnagyságú képsorozata; ezenkívül fehérmárványból faragott mellszobrok, stb. A díszes karfával ellátott vörösmárvány lépcsőzetén feljutva a lépcsőház első emeletére, ezt a nagy és tágas helyiséget is ritkaságokkal, retek réz és kovacsolt vas csillárokkal, óriási kargyertyatartókkal, virággállányokkal, keleti ércedényekkel és világkiallításokról ide került, az iparművészet remekei közé tartozó bútorokkal megrakva találjuk. Itt áll két lábon egy óriási kitömött fekete medve, egyik talpán egy lapos kosarat tartva, mintha az arra haladó

I. Rákóczi Ferencz mozaik-arc képe és Rákóczi korabeli fegyverek a betléri kastélyban.

vendégnek látogatójegyét kéré; itt látható továbbá egy óriási krokodil s annak tátott száájában egy nyitott faszelence, melybe ő is látogatójegyét vár. Mind a két hatalmas állatot Andrássy Manó gróf lötte; az egyiket itthon oláhpartai birtokán, a másikat keleten. A falak mellett alacsony, kényelmes keleti keretek, melyek drága szőnyegekkel, fehér medve-, tigris-, párduez-, stb. bőrökkel borítvak.

A lépcsőházból nyílnak a lakóhelyiségek. A lépcsővel szemközt az üvegfallú társalgószoba van, melynek mennyezetét Vajda Zsigmond festőművész freskói díszítik; a falai pedig retek gobelin szőnyegekkel borítvak. A díszes márványkandalló mellett néhai Andrássy Gyula gróf érc mellszobra áll. Van itt egy könyvszekrény, mely Jókai összes műveivel van tele rakva; vannak állványok zárható bőrhüvelyekkel, a melyek az Andrássy grófok országos és megyei vonatkozású karikatúráinak gyűjteményét, Andrássy Géza grófnak amerikai utazása alatt általa vadász- és másnemű élményeiről készített színes rajzait, kötetekre terjedő vázlatkönyveket, sportképeket, fényképgyűjteményt foglalnak magukban. A társalgóteremnek déli fala szintén üvegtáblákból áll, a melyeken át gyönyörű kilátás élvezhető a park és az erdő hegylancok felé.

A lépcsőházból jobbra a családi képekkel díszített előszobába jutunk, a melyben egy festményekkel ékített, meglepő szép, nagy Rákóczi-szekrény áll. Innen balra egy vendégszobába, abból pedig a billiard-terembe jutunk, a hol két

remek faragású, nagy, üvegajtós szekrény öltik szemünkbe; az egyik válogatott bronzkori tárgyakkal, a másik pedig a legkitűnőbb mesterek műhelyéből való régi és értékes tájtípikkal van telve. A terem egyik sarkában egy zongora, a másikban egy hatalmas régi fehér cserép kályha áll, tetején ugyancsak a kályha anyagából formált magas mythológiai férfiszobor. A falakon régi nagyjaink olajfestésű arcképei és régi családi képek láthatók, köztük a grófnak madonna-szépségű szépanyja; Csáky Valburga (Andrássy József gróf neje), ki 28 éves korában 1797-ben halt el.

A billiard-teremből balra az ebédlőbe jutunk, melynek mind a négy falát Nádasdy Ferencz gróf hírneves lovas generalisnak és tisztikarának életnagyságú, olajfestésű, egyforma nagy és rendezten egymás mellé illesztett arcképgyűjteménye borítja. A főtisztek közt van egy Andrássy is: Károly, a későbbi generalis. Ezen Nádasdy huszárezred arról is nevezetes, hogy közös hadseregünknek az a legrégibb huszárezrede. Az ajtó feletti falrészeket csataképek fedik. Ebben a teremben is meglepő szép régi kályha, régi bútorok, majolika és porcellán dísz tárgyak vannak; az e helyiséggel összeköttetésben álló toronyszobában üvegedényekkel telt szekrények állanak.

A billiard-teremből jobbra a gróf dolgozószobája nyílik, melyben szintén több régi bútor és ritkaság (köztük üvegbúra alatt a magyar korona hasonmása, továbbá értékes nyermény-tárgyak különféle versenyekről, régi bányász-jelvények, ritka agancsok, Rákóczi kardja és buzogánya stb.) láthatók. A falakon levő vadász-képek legnagyobb részt Andrássy Manó gróf indiai vadászatait ábrázolják. Ugyanitt látható Andrássy Károly grófnak egy pelsőzi megyegyűlést ábrázoló rajza, a melyen az alakok felismerhetően hű képmások; van itt még egy másik rajz, mely a grófi család tagjait, tisztjeit és családját a kastély előtt ülő és álló helyzetben ábrázolja e század elejéről. Ebből a szobából egy ajtó a kastély éjszaki tornyába vezet, a melyben újabb lőfegyverek, halász- és vadászszerszámok gyűjteménye van.

A dolgozószobába nyílik a gróf hálószobája, melynek mennyezete ágya arannyal kivarrott retek kékselyem függönnyel van fűzve; közelebről tekintve vehetjük csak észre, hogy az aranyhimzés arabs betűs mondásokat tüntet fel a Koránból.

A lépcsőházból balra egy felülről világított előterembe, onnan pedig három ajtón át a vendégszobákba juthatni, a melyek régi bútorokkal vannak berendezve.

A második emelet előcsarnokában szintén érdekes régiségek, köztük nagy értékű függönyök láthatók. Innen egy rendkívül nagy, magas, felülről világított képcsarnokba jutunk, melynek nagyszerűsége meglepő. Vannak itt festmények olasz, német-alföldi, újabb francia és német hírneves művészekről, továbbá Munkácsy, Madarász, Lotz, Ebner, Pállik, Vajda, stb. hazai művészeinkről. Érdekes és nagy képek: «Attila halála», «Erzsébet királyné koronázata», «A berlini kongresszus» (másolatban), «Árpád fejedelemmé választása» (egy osztrák festőművészől), egy csinos kép Andrássy Manó gróftól: két koldus-gyermek az utcaszáron; érdekesek továbbá Andrássy Gyula és Manó grófok életnagyságú arcképei, ő felségök: a király és királyné mellszobrai. Úgy a képtár, valamint a második emelet többi termeinek ajtai felett az 1848—49-diki szabadságharcból vett jelenetek olajfestésű képei helyezték el. A terem közepén egy retek művű, nagy kerek asztal áll, gyönyörű szép kirakott munka, melynek közepén a nagy Napoleon és táborokara van ábrázolva.

A képtárral szomszédos a nagy szalon, ritka szép veresfenyű mozaik mennyezettel, díszes és kényelmes bútorokkal; ebből a teremből ajtó vezet ki a kastély homlokzatán levő tágas van erkélyre, melyről gyönyörű kilátás nyílik a Sajó völgyére, az azt szegélyező hegyekre, az uradalmi gyárakra és bányaművekre, Betlér községére, a park előrézsére, az abban levő hatalmas szökőkútra s a melléképületekre.

A nagy szalonból balra van a grófi szalonja, pazar fényvel beburkolva. Itt a drága kelmével kárpitozott falakon Andrássy Károly gróf és neje Szapáry Etelka grófnő, Andrássy

Gyula gróf, Andrássy Manó gróf és gróf Andrássy Manóné Pálffy Gabriella grófnő életnagyságú arcképei láthatók. E teremmel a torony-szoba áll összeköttetésben, mely kedves kis mellék-szalonnak van berendezve.

A nagy szalonnából jobbra az a fényes vendégszoba nyílik, amely egykor Milán szerb királynak is (még fénykorában) lakóhelyül szolgált, mikor mint Andrássy Manó gróf vendége, fiával és kíséretével együtt részt vett az itteni hajtóvadászatokon.

A többi szobák részint a grófi család, részint a belső cselédség lakóhelyiségei. Meglepő szép a család szobái közt a grófné kis szalonnája, melynek erkélyéről gyönyörű a kilátás keleti irányban a messzeterjedő parkra s a háttérben emelkedő 420 méter magas Pozsáló hegyre.

A lépcsőház öt kisebb és három nagy ablakának felső ívelt részét Kratzmann műterméből kikerült színes üveg czimerek díszítik. Minden ablakon két-két czimer van: az Andrássy család egy-egy elődjének és nevének a czimere. Az anyai elődök közül itt láthatók Pálffy Gabriella, Szapary Etelka, Csáky Valburga, Batthyány Szerafin, Nádasdy Rebeka, Balassa Erzsébet, Serédi Zsófia és Betz Zsófia czimerei.

Nem hagyható továbbá említés nélkül a földszinti lakosztály folyosója, mely a régi épületből hagyott meg s darázsokból grotta-szerűleg van építve, s egyik fülkéjében egy fehér márványból faragott Medusa-mellszobor áll.

A kastély öt tornya közül egy a hunyadvári «Nye bojsza» torony utánzata. A villámhárítókkal ellátott horganylemez tetőzetnek a park bejárata felőli kiemelkedő részét a capuai Venus természetes nagyságot meghaladó ércszobrá díszíti. A főbejárat két oldalán bátyák állanak keréktalpas ágyúkkal; az egyik bosnyák ágyú, a másikon Bebek neve és czimere van 1547 évszámmal.

A kastélyhoz melléképületek is tartoznak; nevezetesen: a könyvesház, mely a park elő részén, a kapus házától jobbra, a kerten átfutó patak partján áll; nyolczszögletű, tűzmentes épület ez, telve több ezer kötetre menő ritka, értékes könyvekkel, pergamentekkel s levelekkel és kéziratokkal. Továbbá két vendégház, a felső világitással ellátott agancsház, telve az Andrássy grófok és vendégeik által elejtett vadász-zsákmányok emlékeivel; a dombon álló bosnyák kőház, e keleties alakú épület, mely a boszniai megszállás emlékére készült s bosnyák tárgyak muzeumának volt szánva, de most indiai, khinai és japáni műtárgyak és ritkaságok nagy értékű gyűjteménye. Egyéb melléképületek: a számos helyiséget magában foglaló konyha-ház, aztán az istálló-épület, melynek messze földön alig akad párja; 56 lóra van pazarul berendezve; 42 telivér és félvér hámos ló és paripa van benne. Mögötte áll a nagy kocsiszin mindenféle kocsival és értékes szerszámkamarával. Végre a kocsiszin mögött van a nagy üvegház s az előtt a konyhakert és gyümölcsös.

Ezt a ritkaságokkal és műkincsekkel telt kastélyt olyan nagyszerű park környezi, a milyen nem sok van széles e hazában. Kiterjedése 150 kataszteri hold s telve van a lehető legrészebb facsoportokkal, a melyekben a fenyűknek több mint 40 faja díszlik, köztük egy gyönyörű tiszafa-liget. Van a parkban három, óriási magas viz-sugarú szökőkút, halmedenczével; két nagy s három kisebb telve pisztrángokkal; jó karban tartott, fel a pozsálói erdővéd-lakig vezetett kocsitakkal. A nagy tó felett egy szép tornyos épület áll, az állatok háza, melynek vasketreczében medve, hiúz, vaddisznók és farkasok vannak. Az ezredévi kiállításra innen került egy óriási nagy medvebőr. Van a parkban aszfaltozott angol labdázó-tér, vasból épült, díszes, kupolás kertilázzal; egy más kertiláz természetrajzi tárgyakkal, egy harmadik, felülről vízeséssel ellátható barlangszerű épület, a melyben Vay Miklós báró carrarai márványból faragott szoborműve, a «Rákászleány» van elhelyezve. Egy szép kis ligetben magas talapzaton ő felsége a király ércszobrára van felállítva. Egy fényes mélyében pedig, kőlapokra fektetett kőkoporsóval jelölt helyen, nyugszik saját kívánsága szerint a gyönyörű parknak megteremtője: Andrássy Lipót gróf, a különöz, de áldott emlékeztetői derek főúr.

A parkban van a pincze is, kincset érő finom borokkal; felette egy fa épület áll lövédvédel.

A parkot egy bővizű, pisztrángokkal telt hegyi patak szeli ketté s két szélén vízesatornák vannak vezetve, a melyek egyike a kastélyt és melléképületeit látja el jó forrásvízzel, míg a másik egy mesterségesen emelt óriási magas vízesést alkot; továbbá az uszodát és a szökőkutakat is ez látja el vízzel. Van a parkban nagy gondtal kezelt pisztráng-tenyészet is.

Lapunk mai számának egyik képe a betléri

A SZULOVAI VADÁSZKASTÉLY.

Andrássy Géza grófnak pompás vadásztanyája van a Rozsnyóról Iglóra vezető országúttól balra, a Pozsáló hegyvel kapcsolatos Szulova hegyen, a melyről szép kilátás nyílik a Sajo völgyét határoló hegysekre s odább egészen a Bükk hegységig és a Mátráig, míg magasabb szomszédjáról, a Babina hegyről a magas Tátra látható egész nagyszerűségében. E vadásztanya tulajdonképen négy külön épületből áll, a me-

A BETLÉRI KASTÉLY FŐHOMLOKZATA.

A BETLÉRI PARKBÓL.

BETLÉR. — A szilicei barlangkutató társaság fölvételei. Kréhnyni A. fényképei.

park egyik részét mutatja be egy érdekes népcsoportozattal, melynek kiváló tagja a betléri bíró, Kusmir uram, ki itt is mellén viseli a Takova-rendet, melyvel 1887-ben Milán szerb király itteni időzése alkalmával tüntette ki, igen megkedvelvén a bírót azért, hogy a helység nevében csinos és bátran elmondott szláv beleszeddel üdvözölte őt és vele levő fiát. Kusmir ifjú korában koronaőr-katona volt s szolgálatát a fővárosban kellvén letöltenie, az alabárd viselése közben társadalmi ügyességet is sajátított el, melyet bírói hivatalában, mint látszik, értelmesen és hasznosan értékesít.

Markó Miklós.

lyek közül kettő üveg folyosóval van egybekapcsolva. Az elsőben egy erdővéd lakik állandóan, e mellett van a ló- és tehénistálló meg egy szin; a másik kényelmes lakosztályokat és emeletlen vendégszobákat foglal magában; a harmadikban van az ebédlő, az iroda, a konyha, több cseléd-szoba és a pincze; a negyedik, a legújabb emeletes épület, a gróf nappali és hálószobáján kívül vendégszobákat foglal magában.

A Szulova hegy meglepően vadregényes. Az egészet borító rengeteg erdő sűrűjéből hivatogatólag bukkan elő a barátságos vadásztanya, csipkés tetőzetével, faragványai, folyosóival, lépcsőzetével, s kívülről apró zindelyvel és

fakéreggel burkolt falaival. Bent a termek a legnagyobb kényelemmel vannak berendezve. Ritka szép a kandallós ebédlő, kitömött állatokkal és szarvas-agancsokkal díszítve. Az ebédlőnek déli fala egészen üvegből van, s remek a kilátás belőle a fényes és lombos erdőszéggel borított hegyoldalakra. Érdekesek egyik szobában azok a fehér gyalult fából készült bútorok, a melyeket Andrássy Géza gróf nővére, Natália (Széchenyi Aladár gróf neje) faragványai és magyar ízlésű tulipános festései díszítenek. Van

kedvteléseinek hódolatak, a hölgyek kirándulásokat tettek vagy a völgy pisztránggal bővelkedő patakjában horgásztak, az estéket pedig kedélyes társalgással töltötték el, a melyeken igen gyakran az olyan vadászok rovására mulattak, a kik a vadászaton nem a legügyesebben, vagy nem a legbátrabban viselkedtek; az ilyeneket aztán versekben és karrikatúrákban is kifigurázták.

Medve, hiúz, vaddisznó, szarvas, őz, borz, róka, vadmacska, nyest, siketfajd, nyirfajd, középfajd, szalonka, császármadar népesíti be itt

TEREM A KASTÉLYBAN.

A VADÁSZKASTÉLY.

A SZULOVAI VADÁSZKASTÉLY. — A szilicei barlangkutató társaság fölvételei. Kréhnyni A. fényképei.

a vadászkastély mellett tér a lawn-tennis gyakorlására, vannak oserkésztűk a forrásokhoz, a kilátóhelyekhez s le a nagy-nyilcezi uradalmi haltenyésztőház.

E vadásztanya épületeit nem egyszerre emelték. Elsőben csak egyszerű erdővéd-lak állott e helyen; azután Andrássy Manó gróf építtette ide egy vadászházat 1867-ben. 1876—1877-ben emelték a második és harmadik épületet és 1883-ban az utolsó emeletes házat. Az így felépült vadásztanya nyaralónak is alkalmassá tette, Andrássy Manó gróf és családja derek nyárhán gyakran felrándultak ide egy-két hétre vendégeikkel együtt, s míg az urak a vadászat

az erdőséget, s nem csoda, ha a sétéaik alkalmával medvékre is bukkanó hölgyek idegi itt annyira megacélosodnak, hogy bátorságukkal szinte bámulatba ejtik az embert. Kiváló példa erre az az eset, a melyet egyszer maga Jókai írt le egy fővárosi lapban. Andrássy Manó gróf ugyanis egy ízben medvelesre ment leányával, Irma grófkisasszonnyal (herceg Eszterházy Miklósné). Egy medve közeledett a puszkacsó elé, s ugyanakkor meghökkenve vette észre a grófkisasszony, hogy egy vipera csúszik atyja felé. Szó nélkül rálépett a mérges kigyó nyakára s csak midőn atyja a medvét egy lövéssel leterítette, akkor tudatta vele, hogy egy viperát

tart fogva a lába alatt. Perczekig állott ebben a rémséges helyzetben azért, hogy atyjának vadászörömét az óvatossággal elriasztásával el ne rontsa.

Alig képzelhetni üdülő pihenésre alkalmasabb vadregényes, csendes, nyugalmas helyet, mint ez a vadásztanya. Maga gr. Andrássy Gyula, a nagy emlékeztető külügyminiszter is többször időzött itt, ha testvérét, Manó gróft, Betlérben meglátogatta. Nappal fegyverrel a hegyeket járta, este felé pedig a vadászlakban, a kandalló tüze mellett beszélgetett. Itt, ezek közt a csöndes fenyvesek közt, egészen megnyugodott mindig a gróf s mielőtt elutazott, soha sem mulasztotta el fölállni egy gazdasági mázsálóra, hogy megtudja, ugymond, mennyit hizott Szulován. Ezen a gyönyörű vidéken vadászott most Ottó főherceg.

Cs—i.

OTTÓ FŐHERCEG MAGYARORSZÁGI VADÁSZTAL.

Ottó főherceg magyarországi vadásztalai a kedvezőtlen időjárás miatt nem lehettek kívánt sikerűek. Zemplénmegyében, Terebesen, hol gr. Andrássy Tivadár vendége volt, a múlt október hó 26-dikától 29-dike estéjéig mulatott, jól indult a vadászat, mely a gróf vadászterületein egészen Parnóig terjedt; de csakhamar megeredt az eső, mely aztán szünni sem akart. Így a főherceg csak a tiszteletére összereseglett főúri vendégek társas mulatságain szórakozhatott és számot tevő zsákmány nélkül vett búcsút a különben gazdag vadállományú vidéktől. Október 29-dikén este Terebesről külön vonaton utazott el a főherceg, hogy gr. Andrássy Géza gömöri uradalmára siessen szintén vadászni. Útját csak Tornáig folytathatta gőzkocsin, mert az államvasutak abaúj-tornai vonalán Gömör felé Torna a végállomás. Itt várta tehát okt. 30-án reggel gr. Andrássy Géza a főhercegi vendéget és kíséretét pompás fogatival, melyeken előbb a tornamegyei Körtvélyesre rándultak, hogy a vendéglátó grófnak ottani uradalmán kezdjék meg a vadászatot. De alig állott el helyeire a vadásztársaság, zuhogó eső kezdett szakadni, mely aztán lehetetlenné tette a vadászatot. Körtvélyesről pompás négyes fogaton szállította tovább Betlér felé Andrássy gróf a főherceget, ki utközben nagy figyelemmel szemlélte a szép vidékeket. Különösen megtetszett neki a Szoroskőn átvezető útrészlet, melyről rendkívül szép kilátás nyílik egyfelől Torna, másfelől Gömör felé. A Szoroskőn túl megragadta a főherceg figyelmét különösen Krasznahorka vára, mely gyönyörű fekvésű és ma is lakható állapotban van s szintén gr. Andrássy család tulajdona. Megígérte a főherceg, hogy jövőre ide is el fog látogatni.

Krasznahorkát elhagyva, Rozsnyóra érkezett a fényes társaság, melyet a rozsnyóiak — már este levén — pompás kiválgtással fogadtak. Innen aztán egy negyedórai kocsizással betléri fényes kastélyába röptette a gróf főhercegi vendéget, kire ott valóban fejedelmi pompájú fogadtatás várt. Másnap innen is vadászatra indult az új vendégekkel szaporodott főúri társaság, elment egészen Szulováig; de az időjárás itt is megihusított mindent; a roppant esőzés miatt gondolni sem lehetett eredményes vadászatra. Ehhez járult, hogy a főherceg részére egy távirat érkezett, mely őt Bécsbe szólította. E miatt abba kellett hagynia a vadászterveket. Búcsút vett tehát a betléri vendégszerető kastélytól, melyben kedvezőbb körülmények mellett bizonyára felejtethetetlen emléki napokat töltött volna.

M. M.

BESZTERCZE OSTROMA.

Egy különöz ember története.

Irtá Mikszáth Kálmán.

II.

Ott hagytuk el a múlt számban, a mint a boszús Pongrácz lovag megindult fényes hadával, hogy sóval vesse be a szerencsétlen Besztercze helyét.

Ment, mendegélt a boszúló sereg s egyszer csak oda érkezett *Zsolna* alá, mert hát az épen útban esik Besztercze felé.

A polgármester, meg a honvédpárancsnok — a ki rokona volt Pongrácznak — ott iszogattak egynehány úri emberrel a fogadó előtt a hűvös lugásban, midőn egyszerre csak egész sereg holtra ijedt menekülő tót rohant el mellettük, batyuban cipelve hátukon a homjukat s torzuk szakadtából kiáltva, hogy: — Jaj, jön a muszka, jön a muszka!

S rémülten mutogattak hátrafelé, a honnan a fölkavert porfelhőből csakugyan kezdett kibontakozni egy magyar ruhás vitéz, ágaskodó paripán, kivont, villogó karddal. Utána valaki egy zászlóval s a háttérben beláthatatlan barnaságból gomolygott valami tömkeleg. Ágyúszékek nehéz, tempa dobaja lüktetett messziről: . . .

A honvédpárancsnok felkiáltott: — Maeska legyen, ha ez nem az én rokonom, gróf Pongrácz István, a hadaival! Pongrácz István megrögzött az urakhoz, kardjával köszöntött s a kérdésekre kereken kijelentette, hogy meg Beszterczét lerombolni. A honvédpárancsnok, a ki jól ismerte István grótot, a világrt nem mondott volna ellen eme jámbor szándékának, nehogy még jobban neki lovalja, hanem meghívta, hogy szálljon le a lórol, igyanak meg egy pohár sör, a hadak is hadd pihenjenek egy kicsit s beszélje el azt a nagy sérelmet, a mit a beszterczei úri személyn ejtettek.

István gróf hajtott a jó szóra, kiizent a hadaknak, hogy üssenek tábor, maga pedig oda-telepedett az asztalhoz, biztosítván a polgármestert, hogy ne féljen, Zsolnának nem lesz semmi bántódása.

Megindult aztán az iszogatás, lett az egy pohár sör-ből még pezsgó is: hátha ki tudná bekíteni István grótot, vagy legalább leitatni, hogy ne mozdulhasson.

Karakán mulatság kerekedett csakhamar; a gróf udvari lenyelve, Pruzsinszky még táncra is perdült, István gróf pedig ki nem békült ugyan, hanem csakugyan elszenderedett.

De hát látni való volt, hogy nincs nagyon elázza, s mihelyt felébred, annál dühösebben vonul az ostromra.

Azt gondolták hát, hogy másképp kell kivenni a dolog habókját, mert ha valahogy útjára eszik a bősé István grótot, tótjaival még csakugyan valami nagy galibát csinál Beszterczén.

Sok fejtőrelemlés után, a honvédpárancsnok tanácsára végre abban állapodtak meg, hogy küldjön Besztercze hódoló küldöttségét István gróf elébe s kérjen kegyelmet a szegény városnak.

De hát hogy, hiszen csak tán nem evett a beszterczei tanács gombát, hogy ilyen bolondságra szánja el magát?

Hát nem is az járt a parancsnok eszébe, nem kellett annak beszterczei tanács, hiszen kéznél volt Lengyffy. Épen arra való ember ez, kitélik abból beszterczei szenátor is, ha kell.

Lengyffy Elemér (hajdani nevén Nawratil Samu) ugyanis senki sem volt más, mint egy ott küzködő színésztársulat igazgatója; evvel hamarjában megalkudtak harmincz forintban,

hogy egynehány színésszel öltözött fel beszterczei követésnek s engeszteljük meg a bosszú Pongráczot. Sőt hogy a hatás annál biztosabb legyen, előkerítették egy angyali szépségű fiatal lányt, Apolkát is, hogy ezt meg ajánlja fel a követés tüzsl, mindaddig, míg Estellát előkerítheti a nemes tanács.

Mikorára mindezeket szépen elrendezték, épen felébredt a szundikáló hős és észrevevén, hogy este lett, el-káromkodta magát s rögtön parancsot adott ki Pruzsinszkynek, hogy menten nyergeljen a tábor. De most már hadd beszéljen tovább maga Mikszáth:

«A honvédpárancsnok közbeszólt: — Megálljatok! Megállj, Pruzsinszky, nem mehetek! Nem eresztetek.

István gróf felugrott és a kardja után szaladt, mely egy szögletbe volt támasztva. Aztán felfortypanva kérde:

— Mit akarsz ezzel mondani? Erőszak ez, vagy mi?

A honvédpárancsnok ünnepélyes pose-ba vágta magát:

— Údv a fegyvereidnek, kedves rokon! Nem arról van itt szó, hogy én akadályozzalak, csak a hadi szokásokra akarlak figyelmeztetni, a lo-vagi erkölcsökre. Biztos forrásból jelenthetem, hogy Besztercze város táviratlag értesülvén haragodról és hadaid közeledéséről, még azon órában hódoló követésget menesztett elődbe Zsolnára. A követés utban van, azt tehát itt kell bevárnod.

Szemlőmást gömbölyödött az arca, majdnem olyan pufók lett, mint a Bátor Istváné a Matejko képen, s a szemében is megcsillant valami zöldes, diadalmas zománc.

— Megszéppentek hát a gyávák! Tudtam. Gondoltam. Nos tehát bevárjuk őket a hadi szokások értelmében.

Egészen felvillanyozta a hir; mintha kicsere-lték volna, tett-vett, rendelkezett, legott összehívatta Bakrát, Kovácsot és hadnagyait hadi-tanácsot űlni. A honvédpárancsnok is részt vett a megbeszélésekben, a hol is sok szó és még több bor ontatott, a körül forogván az eszmék, hogy hol és miként fogadják a hódoló követeket.

Pruzsinszky a hriesői dombot mondta a legal-kalmasabbnak, ott a festői vármok mellett, lobogó fátylak fényénél impo-zánsan venni ki magát a sereg, mert úgy lehetne elhelyezni, hogy nagyon soknak látszassék. Kovács uram a Vág partját ajánlotta (a hol most fekszenek a hadak) és a hol az égő fátylak kísérteties fényásvokat vetnek majd a Vág tükreire.

Végre is szavazattöbbséggel a Kovács indítványa győzött, azon indokolással, hogy ez már azért is alkalmasabb hely, mert ha a követek netalán illetlenül viselnék magokat, mindjárt ott be lehet őket hajgálni

a folyamba. De fölmerült ott sok más kérdés is, a czeremóniára nézve. Csatarendben legyen-e a sereg, lovon üljön-e István gróf, vagy valami fatónkn? Igen ám, csak hogy a fatónk-hoz tigrisbőr kellenék, a mivel be lehetne teríteni. Az pedig nincs, hát csak hadd üljön a vezér nyeregben. Meghántták, megvetették a leg-apróbb részleteket. István gróf előre megy, se-regét elrendezi és előre áll, míg ellenben Pruzsinszky és Kovács uram a vendéglő előtt várják meg a beszterczei követeket és elvezetik a táborhoz.

Úgy elröppült az idő, mintha madár volna, le-szállott az éj esendesen, andalogva, kaczerkodon, nem a nagy, nehéz, sűrű fekete palástját hozta, hanem lenge fátylát, melyen átlátszanak a föld bájai, a buja fák, füvek, virágok.

A Vág ekkor vízén ott szaladgál egy ezüst emberi képmás, a hold. Mintegy odalehelve reszket a fűzék árnyéka a fodros habokon. A parton lobogó táborni zékek égnek. Néha egy-egy paripa nyert fel. A táborni zékek körül marczona alakokra veti fényét, a mint kékszegélyű piros lángra lobban a megbolygatott zsaratnok. Csend, nyugalom ül azokon kívül a tájban, csak egy-egy tovaszó, fával rakott tutaj hallat csobogását, minthaselyem vásznat hásgatnának suhogással, midőn egyszerre lódobogás hallik, megcsillan a

lópátkó szikrája az éjben. A város végére kiál-lított őrszem lihegve hozza István grótnak a hírt:

— Méltóságos gróf úr, érkeznek a követek. — Nyeregbe! Rendbe! — kiáltja a gróf. — Meg kell gyujtani a fátylakat.

Egy percz alatt talpon van a sereg, kozákok, gyalogosok, két sorjában a muskétáságyuk. István gróf paripájára pattan; a két apród fogja a lova kantáriját.

Azután mintha kétfelé hasadna a sötétség, egyszerre kibontakozik a beszterczei küldöttség, elől egy vezna, fúrge alak, a nagy kucsmájából alig látszik az arca, csak az ősz hajából lengedez ki néhány fűrt. Mente lóg a vállán panyó-kásan; lehajtott fejjel jő, lassú méltósággal, fringiját hóna alá fogva, hogy a csapadékos fűben ne sárosodjék.

Utána két hosszú szakállas aggastyán lép-del, ezüst korsót hoz az egyik (voltaképen a Trnovszky Péter kölesönként theás-kannája) vízzel megtöltve, a másik fűvet tart egy tálcán.

A negyedik követ is fehérhajú öreg úr volt. (Már jó levegőre lehet annak a Beszterczének, hogy ilyen sokáig élnek benne az emberek.) Rókaprém esurapét viselt, rezes végű egyenes kardot, mint a katonarvosok és ezüst tányéron egy maréknyi földet hozott, de olyan meggör-nyedve, mintha egy házat cipelne maga előtt.

Mi több, még az ötödik ember is egy megtört, tőporódott, ráncos agg volt. (Ejnye, talán már nem is szülnék az anyák Beszterczén hetven év óta.) De bezzeg megfejtődött a rejtély, mihelyt fátylafény vetődött oda a sugár leányakra, a kit az ötödik követ vezetett a kezénél fogva. Világos dolog az, hogy ez a gyönyörű teremtés csak aggastyánokra volt bízható. Van ám ész a beszterczei magisztrátusban!

Istenem, de szép volt azzal a leeresztett hajával, mely mint az olvasztott arany csurgott le hátul végig a derekán, végig a szoknyáján, majdnem egész földig. Hát még az a finom kis arczoska, azzal a szomorú homlokkal, azokkal a nagy szempillákkal. Őzike-tekintetében ijedelem és elszánás, szoknyája suhogásában varázslat volt, mintha egy hűs fuhogás jönne és illanna el. Minden szív megdobbant szorongva. Így visznek egy mesebeli király-leányt a fekete posztóval bevont városokban a sárkányak.

Az utolsó sorban a mieink jöttek, a honvédpárancsnok, Pruzsinszky, Kovács uram és egy kicsit kótyagos állapotban a zsolnai polgármester, ki egyre biztatta a leánykát, nyájas szeretettel:

— Csak ne félj semmit, Apolka. Csak ne törődj semmivel, fiacskám. Mindenben úgy tégy vakon, a hogy mondtam, meglásd, jóra fordul a szomorú sorsod.

István gróf lova egy pár lépést tett előre, a mint az apródok vezették, azután megállt, csak a fejét hányta nyugtalanul és az első lábával kapálózott, túrva fel a földet, úgy, hogy szerze-szét fresegett a közelállók szemei közé.

— Jöjjenek kegyelmeket közelebb — mondá a várúr emelt méltóságteljes hangon, kivont kardjával is intve. — Mit kívánnak tőlünk?

A követek közelebb jöttek és meghajoltak. Az apró, öreg emberke egyet köhintett és elkezdé szavalni kopott jambusokból összeállított dikielőjét, a hogy páthosszal, stentori hangon:

Hatalmas várúr! nagy a nemes vezér!
Víz, fűvet, földet hozánk nekéd,
Előtted hódolok. Kegyelmezz Beszterczének!
A kívánt hölgy helyett, míg kicsérülünk . . .

— Mert nem lehet kérem alásan megta-lálni, — szólott közbe az ezüstkorsós aggastyán. A vezérszónok dühösen fordult hátra: «Hé, ugyan hallgasson, szenátor uram!» s aztán zavartalanul bömbölte odább:

A kívánt hölgy helyett, míg kicsérülünk,
Fogadd e mást, az istenek remekjét
Tüzsl, s kegyelmezz városunknak!

Ezzel leoldá kardját a szónok, hogy a ló-lábaihoz tegye a földre, a többiek is azonkép-kezdtek lekötözgetni, de Pongrácz intett nekik, hogy nem szükséges; látható módon hatotta meg e néhány mondat; középkori emlékeken élődo-leske megittasodott a daliás idők e kirívó ügyet-lenséggel mázolt képétől is. A káprázatok közt, a melyekben fiatal kora óta élt, ez volt neki az első valóság. Igen, ez. Ez a nagy hazudozás. Szíve tombolt a diadalérettől, szeme kevélyen siklott végig a hódolókon, míg hirtelen rajta-

vezett az utolsó látományon, Apolkán. Hah, mi ez? Csoda ez! Mintha Besztercze város bübajos varancs lenne megelevenedve. A négy folyamoss pajzból kiemelkedő szent női arcz. Ő az, ő. Csak a pajzs hiányzik alóla és a szárnyak a vállairól . . .

— Hogyan, — szólott mintegy felocsudva, sze-liden, esendesen, — Estellát nem tudták kegyelmeket megtalálni?

Lengyffy (mert ő volt a vezérlő szónok) újra meghajolt a föld g és felett:

— Nem, nem, uram, pedig kerestük éjjel és nappal. Leszködvé rá, mint zútt vadra.

— De hát hova lett?

— Ég tudja azt!

— Pedig szeretném tudni, hová vitte onnan az a pernahajder Behency.

— Előkerítjük, bár a föld alól.

— S addig e gyermek marad nálam tüzsl, ha jól értettem?

Lengyffy erre is keresett egy feleletet, hirtelen végigfutott esze az összes szindarabokon, de nem talált egyetlen illó mondatot sem, hát csak a fejével bölingatott alázatosan.

— Am jól van, — felelte Pongrácz István jóakarati korholással. — bár az a sértés, a hogy levelemmel bántak, példás büntetést érdemelne, én mindamellett kegyelmet adok ez egyszer városuknak és hadaimat visszavezetem.

Lassan, ünnepélyesen bedugta kardját hüvelyébe és leszállt a lórol, hogy a hódolati jelvényeket átvegye.

A kancsó után nyúlt, megízlelte a benne levő vizet; rossz, poshadt víz volt, csak épen hogy a száját nedvesítette meg vele, a többit kiönté a gyepré; Lengyffy rémült tekintetét vetett rá, hogy hátha az ezüst kancsót elviszi zsákmány-nak. Minden hajszála égnek meredt. Teremtő úristen! Ennek a meggátlására aztán csakugyan nincsen idezet a világródalomban. De a győztes vezér visszaadta a kancsót és a fűvet vette el a tálcáról, odatartva azt a harezsi paripájának; a lovaska tenyeréről falta fel megeledetten majszolta, ropogtatva, jobbra-balra csapkodván a farkával. Most már rákerült a sor a beszterczei földre, melyet leszórt és a lábával megtaposott a legyőzöttség jeléül. Mire távolabb a hídfőnél elő-dördült három mozsár és a lapuchnyai legények megfújták a harmonikát.

Végre a tüzshoz lépett; az remegett fázeko-nyan, mint szállt megimbált liliomszár, mikor maga felé látta közelegni és behunytja a szép, szomorú szemeit, talán egy imádságot is rebe-gett halkan, titkon; úgy érezte, hogy az utolsó pillanata jött el, talán fejét vágja le most mindjárt az a fényes ruhazatu vezér, a kihez került, azt se tudja, miért, azt se tudja, hogyan; mindez valami csodálatos mesés, valami meg-főzhatatlan volt előtte; de a különös hadvezér-épen nem bántotta, csak a fejét simogatta meg gyöngéden.

— Hogy hinak? — kérde.

Kinyitotta a szemeit és csodálkozott, hogy semmi baja se történt; a mint lovra ránézett a vezérre, már nem talált rajta semmi ijesztőt. Hiszen ez is csak olyan, mint más ember. S a mint körülhordozta álmatag tekintetét a festői orsoportokon, a fényes jelmezekbe bujtattott ala-bárdos katonákon, mintha megannyi királyok állnának ott, ama hamupipóék egyikének kép-zelte magát, kikkel most egy mese történik. Csak mikor már ezt mind elgondolta, azután jutott észébe felelni:

— Apollóniának hívunk.

Úgy mondta ki, mintha restelné, hogy így hívják.

És a hogy látta az aggastyánoktól, ő is ép

űgy meghajlott, olyan mélyen, de mégis másképp; mennyi kecs, mennyi grácia volt abban. És a mint meghajlott a bal-térde, milyen szemvesztő vonalakat nyomott ki a láb a harmonikás-rán-czokra szedett szoknyáska szövetén.

— Szép neved van, báránykám, — felelte István gróf. — Ne félj semmit! Nem haragszom rád. Ki meghoztad az áldozatot városodért, leszel a váramban illó tiszteletben.

Pongrácz István most újra a köve-tekhez fordult, kik még mindig ott ál-lottak félkaréjban, üres edényekkel, mereven; kezének egy királyi mozdul-talával mondá:

— Vigyék a békét és jóakaratomat kü-döiknek!

Mire az apródok poharakat hoztak fehér bor-al töltve és megkínálták a beszterczei urakat is, mert úgy volt a programban, meg kellett inni a békepoharat.

Szent lett tehát a béke s ilyenformán végző-dött Besztercze híres ostroma. De azért a tör-ténetnek még sem lett ám vége.

Apolkát István gróf valóságos imádatlalt vette körül s ha senkire nem hallgatott is, a szelíd leányka egyetlen szava legelőször elgött volt, hogy a különöz grótot magához térítse. Hogy mily rendkívüli tisztelettel viseltetett Apolka iránt, mutatja az, hogy a vén István gróf véres párbajt vívott miatta egy tiszttel, a ki egy kissé meglepedkezett magáról. A gróf súlyos sebet kapott s betegyágában oda ültette maga mellé a leányt, kérve, hogy terítse rá arany haját, attól meggyógyul.

tudatta vele a szörnyű hírt, hogy immár a hadi szokáshoz képest ki kell őt adnia!

Ezután megparancsolta, hogy csináljanak neki egy óriási koporsót, a melyben paripájával együtt megfér, agyonlövete a paripát, maga pedig díszbe öltözve lefeküdt, hogy most már meghal, nincs többet mit keresnie e világban.

S csakugyan (talán mérget vett be) meg is halt a különöz férfiú. Halálos ágyáról még ke-mény rendeleteket osztogatott az utolsó perczig, midőn végkép elcsendesedett. Körülte csak a ráboruló Apolka keserves zokogása hallatszott.

De természetesen mindez nem ment ilyen egyszerűen, mint a hogy itt egy pár sorban el-mondtuk. Az egész könyvet kell azért elolvasni, a melyet oly igen szépen megírt Mikszáth Kálmán.

A KHINAI HADSEREGRŐL.

Haneken báró, volt porosz tüzértiszt, ki 1879 óta Li-Hung-Csang alkirály megbízásából a kínai hadsereg egy részének oktatója volt, a kínai-japán háború lezajlása után ismét vissza-tért Európába s egy hírlapíró előtt igen érdekes részleteket mondott el a kínaiak katonai életéről, melyet kevesen ismernek úgy, mint ő.

Mindenekelőtt a kínai hadsereg nem egy-séges. Azokat a katonákat, kik a XVII. század közepe táján a mai dynastia számára az országot elfoglalták, a nagy birodalom különböző ré-szeibe osztották szét s később kínai elemekkel szaporított különféle keretekbe iktatták, egész-ben véve azonban inkább esendőrökhöz hason-lítanak, kik harmadfél száz év óta megtartották régi fegyverzetüket, rendszerüket s így ma hadi czelokra teljesen alkalmatlanok. Főparancs-nokuk rendszeren az alkirály, vagy az általa ki-nevezett tábornok, közös fejük pedig a pekingi hadügyminiszterium, mely azonban már meg-szokta, hogy a csapatokkal főképp a rend fen-tartásáról gondoskodik.

Szabályszérűbb hadtestet alakított Li-Hung-Csang alkirály a taiping-forradalom idején, kö-rülbelül 50 ezer emberből, mely azonban idő folytán 36,000 főre olvadt. Ezek külsőleg angol és porosz minta szerint állították ki, de a ré-gibb kínai tábornokok minden újításnak ellene vannak. Maga az alkirály is, kit Európában kínai Bismarcknak neveznek s ki kétszékül kiváló politikus, de csak kínai értelemben, egyébként túlságosan ragaszkodik a régi kínai szokásokhoz, s ezért nem tudja seregét mai szerkezetűvé tenni. Különben keveset is törö-dött vele. Már kitört a háború, midőn az alkirály még mindig abban bízott, hogy Oroszország, vagy Anglia meg fogja azt akadályozni, s «kis Korea miatt» nagy költséggel újászervezni a hadsereget nem akarta, annyival kevésbé, mivel a kínai nép sem szereti a hadi kiadások emelkedését. Nagy költséget fordítottak azon-ban a hajóhadra, s az alkirály vezetése alatt csakugyan legalább 7 kitűnő, Európában ké-

szült hajó állott, melynek felszerelését azonban nagy gondatlansággal már jóval a háború előtt elpredálták. Hanneken, ki személyesen részt vett egy pár koreai ütközetben, a Jalu folyó mellett vívott tengeri csatára vonatkozólag ki nyilatkozta, hogy a kínai hajók előbb igen jól működtek, s hogy később mégis igen rosszul viselkedtek magukat, annak a főoka inkább vezetőikben volt, mivel a különben derék Ting admirál a tengerészethez keveset ért s a kapitányok az ő üdvös intézkedéseit sem voltak képesek végrehajtani.

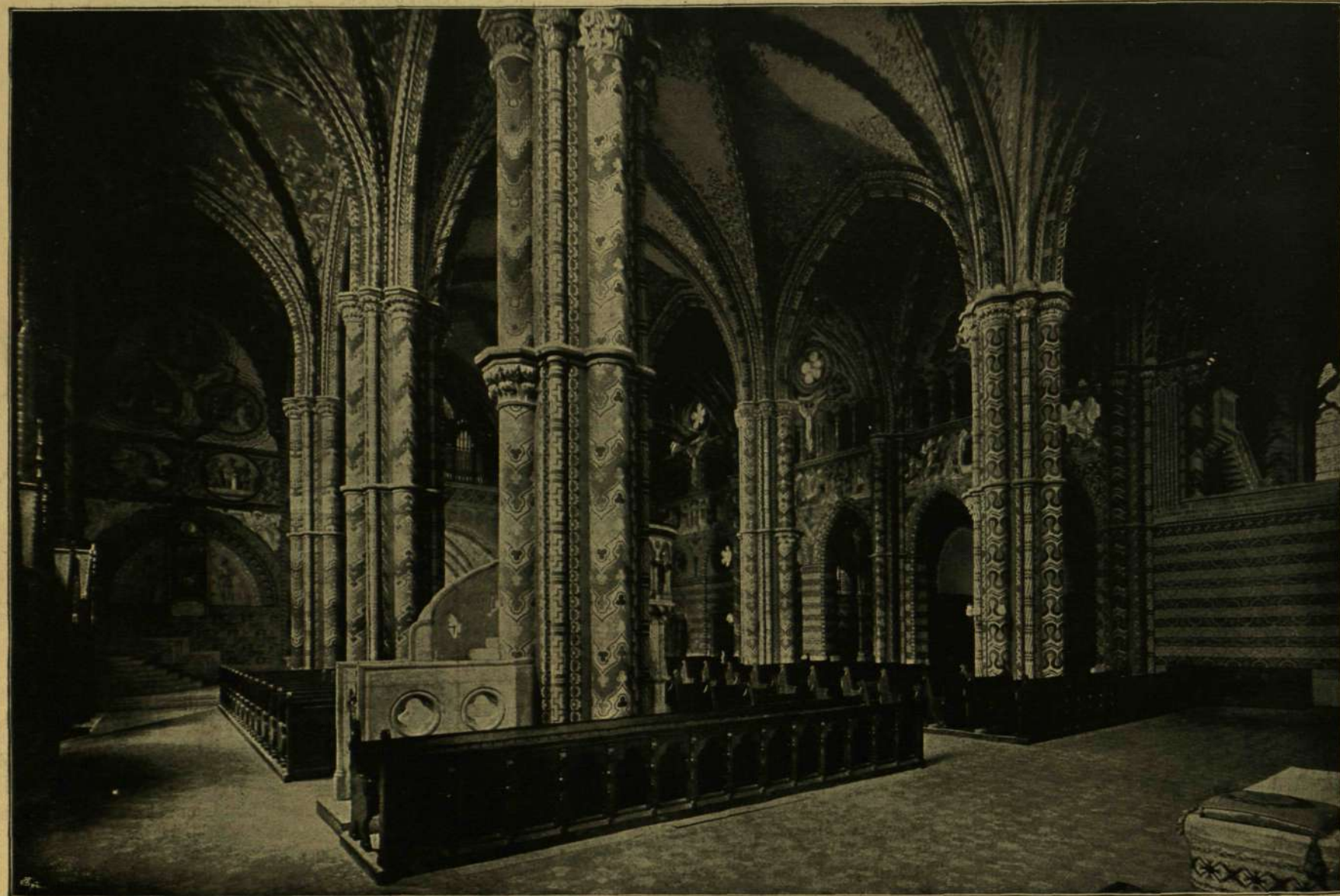
A hadseregnek kétségkívül legképzettebb része az alkirály kis serege, de európai szempontból az is nyomorult volt. Így a fegyverek oly sokfélék voltak, hogy igen gyakran egy csapatban is több fajtájú puskák voltak; ennek következtében a katonák nem ritkán teljesen harczképtelenekké váltak, mivel a lövő-készlet nem illett fegyverükhöz. A hírlapok emlegették, hogy Pe-

zólak: az Hanneken szerint teljesen a külhatalmaktól függ. A kínai magától sem kicsiny, sem nagy újítást nem kezdeményez, ha nem erőszakolják rá. Ez a külhatalmaknak is érdekükben lenne, Khinának még inkább. Khinában különben megvan a jó embererő. A kínai aránylag izmos, könnyen elbírja a nagyobb erőltetést is, mert idegrendszerre igen erős, e mellett kevéssel meglehető, szorgalmas és épen nem gyáva. Nagyobb baj azonban a tiszték kiválasztása, mivel a kínai tisztet saját hazájában sem becsülik sokra; ezért nincs kellő önértéke s mindenképpen fölött nem tud kezdeményezni. Egyelőre tehát a kínai hadseregben kizárólag idegen tiszteknek kellene lenni, míg a belföldiek közül jókat nem képeznek ki.

Megjegyzendő végül, hogy a kínai császári hatalom valóságilag csak képzelt. Az igazi hatalom a tartományok kormányzóiságainál van, olyannyira, hogy Hanneken szerint a legutóbbi

nek helyét éjszaka a thuja és más tülevül bokrok pótolják, mint az örökzöld képviselő. Különösen szeretik az örökzöld növényeket ültetni a serdülő fiatalok sírjaira. Walesben a fiatal leányok sírját fehér rózsával kerítik be. Másutt liliumot vagy rozmarint használnak. A mohamedánok a ciprusfát a sír középebe ültetik, mivel náluk a sírt bolygatni nem szabad. Madagaszkár lakói mimozát ültetnek a sírra, Timor szigetén pedig pálmát.

* A vakondok életmódját tüzetesen tanulmányozta egy Goerth nevű német természetbúvár s igen sok új dolgot észlelt. Így például a vakondok nem a föld alatt levő gilisztákból él, hanem valóságos ragadozó állat, mely éjjel a föld színén kutrovárokat és dögök után. A kisebb állatokat rögtön megeszi, a nagyobbakat a földbe ássa a jövőre. Igen sok állat eladását a dögbogárnak tulajdonították eddig, de helytelenül, mivel ezek az apró állatok gyengék sírására. A tévedés onnan eredt, mivel a rovarok tojásait a döge rakják, melyet azután a vakondok elás. A vakondok sötétségük miatt éjjel jótórnán észrevétlenül kószálnak a szabadon, kü-

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMPLOM BELSEJE.

Az «Ezeréves Magyarország» című új vállaltól.

king védelmére a hadjárat vége felé külön sereget szerveztek; de ilyen sereg igazában nem volt s a japánok, ha erősen előre haladnak, nagyobb nehézség nélkül elfoglalták volna a fővárost. Azonban a japánok óvatossá váltak s magában Japánban is hangok emelkedtek, hogy a hadiköltségek igen nagyok s nem állanak arányban az előre látható eredménnyel.

Ugyanezen időtájt, midőn a japánok habozása Khinát megmentette, a pekingi kormány tanácsot kért Hanneken-től. Ő mindenképpen fölött egységes császári hadsereg létesítését ajánlotta, mely a tartományi vezetőkől függetlenül, kizárólag európai tisztelt alatt álljon s melyet kellőképpen lassan el felszereléssel és költséggel. Állítása szerint a pekingi kormány hajlandó lett volna ezt a javaslatot megvalósítani, de a tartományok ellenzése meggátolta; attól tartottak, hogy ha nem lesz joguk saját csapatokat állítani, más értékes jogaikat is elvesztik. Még Li-Hung-Sang is cserben hagyta a porost. Ezután következtek a békealkudozások, s minden maradt a régi.

Lesz-e újítás Khinában a hadsereg vonatko-

veresség után itt-ott fel is merülhetett az a gondolat, hogy az óriási birodalmat egyes részekre kellene felosztani. A kínai nem lojális európai értelemben; nem törődnek azzal sem, ha például a perzsa sah lenne is ura, feltéve, hogy a helyi szokásokat kiméletben tartaná; de azért magához a császárság eszméjéhez ösztönszerűleg ragaszkodik. Mivel tehát a nagy birodalom szétbomlása nem lehetetlen, szükséges volna, talán a misziók üldözésének ürügye alatt, az európai hatalmaknak nagyobb erélyt fejténiök ki Khiná ellen. A külső nyomás elkerülhetetlen; Khinában csak úgy jöhetnek létre nagyobb reformok.

EGYVELEG.

* A sírhalmok díszítése már a régieknél is divatos volt. A görögök virágokat szórtak a sírra s e mellett különösen málvabokrokat ültettek körül, azt hívnék, hogy ennek magjait a holtak megeszik. A rómaiak leginkább rózsákat ültettek a sírokra. A kínaiak rózsákat, anemondákat ültetnek. Keleten különösen elterjedt a sírokra a ciprusfa, mely-

lönösen a vakondtúrások közelében. Nagyobb állatokat 15—20 centiméter mélységbe és el fiai számára. Goerth azt is tapasztalta, hogy a vakondok, különösen a hím állat, nagyon mérges és igen könnyen szembeszáll bárkivel, még ha veszélyes is rá nézve.

* Mézgyűjtő hangyák. Amerikában már régóta ismernek bizonyos hangyafajokot, melyek egyes társaitak mézzel teli tömve, mint valami zsákokat, eleven kamrákba rakják el, hogy szükség esetén könnyen mérhez jussanak. Mexikóban az ily mézészak-hangyákat olykor a piacokon is árulják csemege gyanánt. Egy Hutchinson nevű angol most Natalban, Afrikában is talált ilyen hangyákat, melyek külsőleg nagyon különböznek az amerikaiaktól és ausztraliaiaktól; de azért feltűnő, hogy a mézelakok ösztön mind a három világrészbeli hangyáknál önállóan egyformán fejlődött ki.

* A papagályok veszélyes állatok. Újabban, különösen Franciaországban, gyakran tapasztalták, hogy a papagály nemcsak az embertől kapja meg a tuberkulózist, de maga is inficiálja vele gazdáját. A berlini állatorvosi intézetben az ott ápolt papagályoknak egy harmada tüdőbajos volt. Tanácsos ezért a papagályokkal közeli barátságba nem lépni.

PAP GÁBOR.

1827—1895.

A hazai protestáns egyházak egyik vezérpapjukat, a közelet egyik példás szorgalmú munkását veszítette el Pap Kovács Gábor, a dunántúli reform. egyházkerület köztszerteletben állott püspökének elhunytával. Május 16-án november hó 2-án történt halálának hírért bánatos részvételt fogadta az egész magyar nemzet; mert különösen húsz évig tartott püspökségének egész ideje alatt annyi jelet adta buzgó hazafiságának, egyházkormányzói tehetségének, közeleti és társadalmi tevékenységének, hogy érdemeinek híre messze túlterjedt a vezetése alatti egyházkerület határain s tiszteletet szerzett neki mindenfelé.

Koros és régóta betegeskedő, gyöngye testi ember volt. Várni lehetett, hogy élete már végehez közeleg. A kik személyesen ismerték, nincsenek meglepetve a a gyászest miatt. És mégis fáj őt ravatalon látni, mert halála valóban közvesztés. Élte tavaszán szerényen indult a pályafutása, mintha vágya sem lett volna magasabbra jutni. Serényen tanult, eszményekért lelkesedett, de elég volt boldogságára, ha szép sikerű haladásával társai, tanárai és szeretett szülői meg voltak elégedve. De fölserdültek, mikor már jogi tanulmányait bevégezte, Bécsbe ment egy magyar úri család gyermekei mellé házi nevelőnek: megszólalt a harcok trombitája, ő meghallotta a hívó szó harsogását, s kardot kötött, hogy küzdjön a megtámadott szabadságot, a veszélyeztetett függetlenségért. Akkor már volt valami erős testalkatú, de erőssé tette az igaz lelkesedés s vitéségével honvédszázadosáig küzdött föl magát. A nagy ügy elbukván, súlyos sebekből betegeskedő ő is osztrák fogdába esett, honnan csak másfél évi sanyargás után szabadulhatott s még akkor is betegeskedve térhetett haza szülőihez.

Az idők változása pályaváltoztatásra indította a nagy megpróbáltatásokon átment ifjút. A jogi tudományok művelését abbahagyva, atyja, Pap István vilonyi papi, vezetése alatt a papi tudományok tanulására adta magát s csakhamar el is nyerte azt az egyszerű palástot, melynek birtokában aztán lassanként emelkedett fokról-fokra oda, a hol a református papnak legmagasabb és utolsó állomása van, a szerény, de díszes püspöki székre.

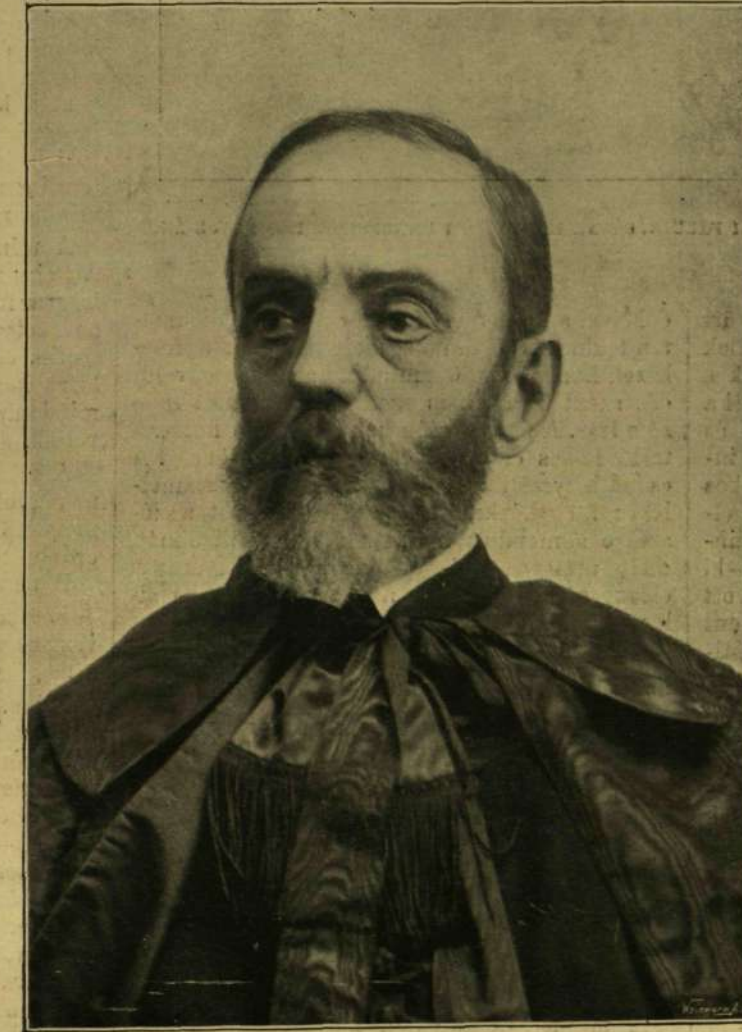
Az emelkedéshez minden föltétel megvolt benne. Jóságos, nemes szívvel magasabb szárnyalásra termett ész párosult, melyet két tudományok teljes elvégzésével művelt ki. Nagy készsége és puritán jelleme mind szélesebb körökben elismerésre talált, tekintélye nőttön-nőtt. Első kis falusi papságából mind nagyobb-nagyobb gyülekezetekbe kapott meghívást, majd 1856-ban a kecskeméti ref. főiskola bölcsészeti tanszékére választott meg tanárnak; de innen csakhamar ismét visszatért a papi pályára s már 1860-ban szülőföldjében, Veszprémben, a politikai téren is föllépett mint a határozati párt zászlóvivője.

Veszprémben több helyütt volt pap, majd az egyházmege esperesévé választott, mely állását oly kitünően töltötte be, hogy aztán 1875-ben, Nagy Mihály halála után, a Dunántúli egyházkerület püspökévé, nem sokára pedig a komáromi tekintélyes ref. egyház papjává is megválasztott. Itt folytatta aztán nagy tevékenységű életét egészen haláláig. De nem pusztán egyházának szentelte munkaerőjét. Nem annyira becsvágyból, mint inkább hívei bizalmából, egy ülészkoronát — 1876-tól 1879-ig — országgyűlési képviselő volt s a Tisza Kálmán hívei közé tartozott, kinek politikai

elveit már 1860-ban magáéivá tette. Később a főrendiház újja szervezősekora a törvényhozás ezen házában lett tagjává, mint a hivatalba lépés szerint legidősebb ref. püspökök egyike s azóta ottan küzdött a szabadelvű eszmék diadaláért utolsó lehelletéig.

Mert szabadelvű volt a szó legteljesebb és legnemesebb értelmében. Ebből a szabadelvűségből magyarázható föltétlen vallási türelmesége. Felekezeti szűkítést ő csak az egyházon belül ismert; de ott, a hol a magyarságról s a magyar haza érdekéről volt szó: nem ismert valásfelekezeti szűkítést; ott csak magyar és ember volt.

A szabadelvűséggel egyenlő nagy mértékű volt benne a kötelességérzet. Úgy püspöki, mint törvényhozói föladatait nagy lelkiismeretességgel végezte. Teendőiben soha sem volt hátralek, vagy csak késedelem sem. Pedig püspökségének nagyobb részében egy maga végezte azt a rengeteg sok ügyet, dolgot, a mely hivatalában a kormány leirataitól kezdve a legkisebb egyházközség apró-cseprő bajjág megfordult.

PAP GÁBOR.

Erdélyi fényképe.

És soha sem panaszkodott, hogy sok a dolga. Utóvégre is egyházkerület látta be, hogy végzendő majdnem megbíratatlanok s úgy rendezésített mellette egy titkári állást ezélett néhány évvel.

Nevezetes adat Pap Gábor életéből, hogy az annyi vihar közt lezajlott egyházkormányzói viták tárgyai, az úgynevezett egyházkormányzói törvényjavaslatok napirendre kerültek ő volt a voltaképi okozója. Ő közte és Molnár János komáromi apát-plebánus közt indult meg az elkeresztelés miatti harc. Molnárnak minden elkeresztelését följelentette Pap Gábor a kormánytól, s innen lett, hogy előbb Csáky gróf híres rendelete, majd pedig ama törvényjavaslatok megszülettek, melyek nagy részének törvényerőre emelkedését is megerte a boldogult püspök, ki az e tárgyban történt főrendiházi szavazásokra már nagy beteg, de mégis megjelent, hiába ellenazte családja s hiába tiltották orvosai.

Egyházi és politikai működése mellett állandóan foglalkozott az irodalommal s tudományokkal. Ifjú korában szépirodalmi kísérleteket tett, melyek közül sok még is jelent. Kéteményeket, novellákat és ismeretterjesztő cikkeket írt az «Életképek»-be, «Magyar Sajtó»-ba, a

«Pesti Napló»-ba s más lapokba. Később inkább mint egyházi író működött. Több egyházi, hálotti és emlékbeszéde nyomtatásban is megjelent.

Tudományszeretetének nyenes bizonyosága nagyszerű könyvtára, mely különösen régi magyar nyomtatványokban gazdag. Örömet foglalkozott a régészettel. Szorgalmasan gyűjtötte a régi pénzeket és érmeket. E nemű szép gyűjteménye mintegy 3000 darabból áll.

Ezen sokágú munkásságát szépen egészíti ki a társadalmi téren való buzgólkodása. Komáromban 1881-ben protestáns nőegyletet alapított a végre, hogy ez a szegény iskolás gyermekeket könyvekkel és ruhával lássa el; ez egylet jótékonyágát évenként 90—100 gyermek élvezi. Tevékeny részt vett a régi honvédek sorsának enyhítésében. Saját szerény jövedelméből is tetemes gyámoltásban részesítette különösen a hatósága alatti szegény egyházakat s azok papjait. Általában nagy részvételt volt minden emberi nyomor iránt s nem nyugodott, míg a tudomásra jutott szűkölködésen valami módon nem enyhíthetett. És minden ezen fáradozásai oly zajtalanul történtek, mintha rejtegetni akarta volna, a mint hogy soha sem kívánt, sőt nem is várt jótetteit elismerést, vagy épen dícséretet. Ő minden tettét kötelességteljesítésnek tekintette, már pedig — szerinte — abban nincs semmi érdem, ha az ember csak kötelességét teljesíti.

Íme, ezt a példás nemességű és jelességű hazafit és főpapot ragadta el tőlünk a halál.

A KOLOZSVÁRI ÜNNEPNAPOK.

Messze időkre szóló emlékeztetés ünnepeket ült a magyar reformált egyház Kolozsvárott folyó-hó 3-án, vasárnap; fölavató ünnepet egy új közművelődési intézetnek, az «erdélyi ev. ref. egyházkerületi teológiai fakultás»-nak, mely a kolozsvári «Ferencz József» tudomány egyetemmel kapcsolatos téve, arra fog szolgálni, hogy az ev. ref. egyházaknak magasabb képzettségű papokat s ugyanazon felekezeti közép- és felsőbb iskoláinak egyetemi műveltségű, de egyházas szellemű tanárokat neveljen.

Kemény küzdelmek közt folytatott nagy munkának a gyümölése ez az új intézet, mely immár biztos és állandó alapokra állítva a jelen iskolai évvel nemcsak berendezkedett, hanem működését is megkezdte. Csupán az volt még hátra, hogy a hazai ev. ref. egyház egyetemének mint felekezeti alkotás, az ország kormányának mint országos intézménynek s nemzetösszegének,

mint a magyar műveltség egyik új tényezője s minden ízében hazafias szellemet nevelő és ápoló veteményes kertje nyilvánosan bemutatassék s nagy céljaira ünnepesen fölavattassék.

S a múlt vasárnap ez is megtörtént. Megtörtént olyan lelkesedéssel, a milyenre csak az igaz hazafiság képes; olyan méltósággal, a milyen egy ilyen komoly célú intézményhez illik, és olyan fényvel, a milyen a nagy egyszerűséghez szokott református egyház életében majdnem példátlan. De ezt a fényt nem külső ékességek pompázása árasztotta az ünneplésre, hanem azon országos és társadalmi kitünőségek megjelenése, sőt közreműködése, a kiket közéletünk fővezérei közt tisztelünk.

Az ország minden részéből érkezett vendégek vasárnap reggel 10 órakor kezdtek gyülekezni a fölavatandó intézetnek kívül-belül földiszított új palotájába, mely nemcsak a tágas Trenesin-térnek, hanem magának a városnak is egyik ékessége. 11 órára zsúfolásig megtelt válogatott közönséggel az épület díszterme, melynek szószékkel is ellátott emelvényes részét egyházi, polgári és katonai méltóságok foglalták el, míg a szemközti levő ülőpadokat s az ezek mögött emelkedő karzatot a vendégsereg szállotta meg, az első sorokat a női előkelőségeknek engedvén.

Dunyk fiverek pillanatnyi fényképe után.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET THEOLOGIAI FAKULTÁSÁNAK MEGNYITÁSI ÜNNEPÉLYE. 1895 NOV. 3-ÁN.

Az ünneplő közönségnek ez a része már együtt volt, midőn a fölvatás főszereplői is bekezdtek vonulni. Elöl b. *Bánffy* Dező miniszterelnök s az erdélyi ev. ref. egyházkerület főgondnoka lépdelt, utána dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter következett, kit az intézet voltaképi megteremtője, *Szász* Domokos püspök vezetett be. A közönség harsány éljenzéssel fogadta a minisztereket, úgyszintén az ő utánuk érkező *Tisza* Kálmánt, ki mint az e napra szintén Kolozsvárra összehívott konvent világi elnöke jelent meg, hogy a konvent nevében üdvözlje az új intézetet. *Tisza* Kálmán után a vallás- és közoktatásügyi miniszter fő tanácsosai: *Zsilinszky* Mihály államtitkár és *Lebény Sándor* miniszteri tanácsos, majd a Királyhágón ineni ref. egyházkerület püspökei: *Kiss* Áron, *Kun* Bertalan és *Szász* Károly léptek a terembe szintén lelkes éljenzések közt, majd pedig egyéb előkelőségek és méltóságok egész sora vonult föl az emelvényre, melyen középtűt az elnöki asztalnál *Tisza* Kálmán foglalt helyet, őtől balra külön asztalnál a két miniszter, ezek mellett a miniszteri fő hivatalnokok, konventi és országos képviselők, egyházi és városi hatósági személyek, Tiszától jobbra a püspökök, a katonai méltóságok, a budapesti és a kolozsvári egyetemek rektorai, más felsőbb iskolák küldöttei, egyetemi és különböző fő- és középiskolai tanárok, az ünnepi szónokok, megyei, városi és egyházi előkelőségek ültek sűrű sorokban.

Az egyszerű, de lélekemelő szertartások sorát az új intézet növekedésének már is jól begyakorolt énekara kezdte meg egy egyházi énekkel. Ezt követte *Szász* Domokos püspök hálaadó imája, melyet a gyülekezet állva hallgatott végig. Majd az új intézet egyik tanára, *Molnár* Albert lépett a szószékre s szépen kidolgozott alkalmi beszédben esetelte azt az eszményt, melyet az intézet életével s működésével megvalósítani igyekezni fog. Erre ismét az ifjúsági énekara szólalt meg s a magyar protestáns gályarabok megható énekét adta elő teljes szabotossággal. Ezután dr. *Kolozsváry* Sándor igazgató-tanácsi elnökhelyettes olvasta föl az intézet keletkezésének érdekes történetét, melynek főbb adatait már lapunk múlt heti száma is közölte. Ennek végeztével *Tisza* Kálmán állott föl, mire oly viharos éljenzés és tapsolás támadt, hogy az ősz államférfi perzekig volt kénytelen várni, míg szóhoz juthatott. Ekkor aztán a legmélyebb csendben, feszült figyelemmel hallgatták üdvözlő beszédét, melyben azt fejtegette, hogy a magyar református egyháznak sem tanai, sem intézményei, sem törekvései soha össze nem ütözköztek a haza s a nemzet ér-

dekével s így a most fölvatott fakultás is méltán tekinthető olyannak, mely nemcsak a felekezet, hanem egyszerűsége, a hazai közművelődés szent ügyének is nemzeti szellemű tényezője lesz. A beszéd után harmadszor is hosszan tartó lelkes éljenzésben tört ki a közönség. A csönd helyreálltával *Kun* Bertalan, a tiszamelléki ref. egyházkerület ősz püspöke lépett a szószékre s mondott hazafias szellemű zárómát, mely után az ifjúsági énekara a Hymnusz elzengésével fejezte be a minden részében sikerült fölvatott ünnepet.

A szertartások végeztével az intézet épületének részletes megtekintése következett. *Szász* Domokos püspök kalauzálása mellett sorra járták a vendégek a tantermeket, az ifjúság ben lakásait szolgáló tanuló- és hálóhelyiségeket, a játszó- és olvasótermeket, a könyvtárt, melynek első alapjait szintén *Szász* Domokos püspök vetette meg több száz kötetre menő adományával, megtekintették továbbá a tornatermet, a társas fürdésre is berendezett fürdőtermet, végül pedig megnézték az intézet konyháját és a tágas éttermet, melyben az ifjúság éppen ebédelniült.

A minden tekintetben korszerűen alkotott épület nagyságáról fogalmat nyújthat az, hogy az említett helyiségekben kívül öt tanárnak is külön-külön kényelmes lakást nyújt s e mellett szép, tágas, már parkozott kertje is van, mely a jelenleg 78 főre menő tanuló ifjúságnak elég helyet ad a szabadban való mozgásra is.

Az épület megtekintése közben senki sem volt, a ki nagyobb és behatóbb figyelemmel vizsgálta volna mindent, mint dr. *Wlassics* Gyula miniszter, ki annyiban maga is igen kiváló részt vett az intézet igazi czéljának, tehát jövőjének biztosításában, hogy ő tette lehetővé e fakultásnak az egyetemmel való kapcsolathoz juttatását s így az intézet nemcsak az ő törvényes föfelügyelete, hanem az egyetem kapcsán hatósága alá is tartozik. Éppen ezért sokszorosan fokozta a fölvatott ünnep örömet az, hogy az éles szemű miniszter teljes megelégedésének nyilvánításával távozott az intézetből.

Végül nem hagyhatjuk említetlenül, hogy az új fakultás házi életének intézésében nevezetes részt vesznek Kolozsvár lelkes hölgyei is. Előbb a nyáron, mikor építkezése és szerkesztése már annyira készen volt, hogy a megnyitási előkészületei is napirendre kerültek, a püspök neje, *Szász* Domokosné kezdeményezésére egy női bizottság alakult, hogy a benlakásnak bázilajt kezelt konyhájára intézkedőleg felügyeljen s a hálószobák berendezését

eszközölje. A bizottság eleinte csak öt tagból állott, mert a közreműködésre felkérhető hölgyek családjakkal együtt legnagyobbreszt nyaralóhelyeken időztek. Az első bizottság tagjai a püspökénél kívül *Dávid* Antalnét, *Geréb* Mártonnét, *Inczédy* Lászlónét és öz. dr. *Lenygel* Dánielnét úrhölgyek voltak. Nem sokára azonban húszra szaporították a tagok számát. A föntbbieken kívül beléptek a bizottságba: *Asztalos* Jánosné, *Fekete* Gáborné, *Finály* Henrikné, *Herepey* Gergelyné, *Kecskeméthy* Istvánné, *Kenessey* Béláné, *Kiss* Sándorné, *Kozma* Ferenczné, *Molnár* Albertné, *Nagy* Károlyné, *Pokoly* Józsefné, *Szász* Geróné, *Szász* Lajosné, *Tóth* Tamásné és *Verecs* Sándorné úrhölgyek.

A női bizottság fáradhatatlan buzgósággal s háziasszonyi nagy tapasztaltsággal végezte és végzi magára vállalt földadatait. Jól megválasztva beszerezte a hálószobákba az ágyneműket, berendezte a konyhát és az éttermet minden szükségességgel, egyszerűsége mellett a kitanulók és megállapították az élelmiszerek bevásárlásának legtakarékosabb módját, a tapasztalok alapján megszabta a naponkénti háromszori étkezés rendjét, megállapította úgy a napi, mint a heti étlapot, szóval szabályozta minden tekintetben az élelmiszert, melyre az iskolai év megnyitása óta naponként lelkiismeretesen felügyel úgy, hogy fölöstva a tagok közt a hét napját, mindennap megjelenik az intézetben két-három hölgy, ott megteszi a napi intézkedéseket, rendezi a számadásokat, kiterjeszti gondját minden legkisebb dologra, hogy mindig mindennek jó rendben menjenek.

A miniszter látogatása alkalmával is ott sürgöttek a napos hölgyek; de ott voltak többen *Kolozsvár* főúri hölgyei is, kik közül egyik-másik, így nevezetesen b. *Bánffy* Dánielné, a miniszterelnök tisztos édesanyja, meg is izlette az épen tállásra került ételeket, melyek mind mennyiség, mind minőség tekintetében tökéletesen kielégítőek voltak.

A fölvatott ünnep után diszlakomára gyűlt a meghívott vendégek nagy serege. A lakomát, melyen 300 terített volt s mely a redoutban, az erdélyi országgyűlésnek egykori üléstermében volt, az erdélyi ev. ref. egyházkerület adta.

Esté a színházban diszlokadás zárta be a nevezetes vasárnapot, mely korszakot alkotó napja a magyar protestáns pap- és tanárképzésnek.

Másnap még folytatása volt az ünneplésnek annyiban, hogy *Szász* Domokos püspök dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter és a még el nem útazott vendégek tiszteletére 60 terített diszbedet adott, melyen lelkes pohárköszöntők hangzottak el. Különösen nagy tetszésben részesült *Wlassics* miniszter pohárköszöntője, melyet alkalmul használt, hogy azon tapasztalatairól, melyeket délelőtt a kolozsvári állami intézetek meglátogatása alkalmával szerzett, nyilatkozzék, fölmentvén, hogy sokat látott, a mi kielégítette, de látott olyan dolgokat is, a melyek gyors és alapos javítást követelnek. A miniszternek úgy itten, valamint az előbbi nap lakomáján mondott beszéde megnyerte a hallgatóságát mind szónoki lendületével, mind szellemes tartalmával.

A lakomáról legelőször a fáradhatatlan miniszter távozott el, hogy folytassa a délelőtről elmaradt közművelődési intézetek meglátogatását. Ez útból est 6 óra tájt juthatott vissza szállására, a főterre néző «Középponti nagy vendégfogadó»-ba, hol nem sokára fáklás zenével tisztelte meg a helybeli egyetemi ifjúság. A miniszter a vendéglő erkélyéről válaszolt az ifjúság szónokának, alkalmat vévén, hogy nyilvánosan mondjon Kolozsvár polgárságának köszönetet azon meleg fogadtatásért, melyben Erdély egykori fővárosa részesítette.

A fáklás menet inuen *Szász* Domokos lakása elé vonult s ugyancsak egy egyetemi hallgató üdvözlötte a püspököt az új intézet létesítéséért, mely saját rendeltetése mellett az egyetemenk is kibővítőjé lett. A püspök az ifjúság üdvözlésére meleg szavakban válaszolt, buzdítván az egyetemi fiataloságot, hogy törekedjék mennél nagyobb képzettség megszerzésére, mert a haza sorsa, jövője a nemzet ifjúságának alapos műveltségétől függ.

Ezzel a kolozsvári ünnepélyek véget értek.

K. P.

AZ OSZTÁLYSORSJÁTÉK HÚZÁSA.

Egyáltalán nem új keletűek azok a felszólalások, melyek időnként felhangzanak nálunk a kis lutri ellen, annak megszüntetését sürgetve, de mindaddig sikerre nem vezettek, bár helyettesítője, hogy az állam a kis lutri megszüntetésével első jövedelemért kárpótolhassa magát, többször foglalkoztak a külföldön, különösen Németországban divatos osztálysorsjáték életbevitelével. Az első próba már meg is történt azzal a sorsjátékkal, melyet a jövő évben rendezendő ezredéves kiállítás költségeinek részbeni fedezésére engedélyezett a törvényhozás.

A kormány ez osztálysorsjáték rendezésével a Budapesti Takarékpénztár részvény társaságot bízta meg, a mely intézet csakhamar szervezte is a sorsjátékot, s az első osztály húzása október 16—19. napjain

mert itt a sorsjátékban résztvevő sorsjegyek száma 10,000 darabbal kevesedik, míg a nyeremények száma több mint kétszerannyira növekedik. Ehhez járul még a nyeremények nagysága a második osztályban. Lesz ugyanis egy 600,000 korona összegű külön díj, továbbá 5 főnyeremény 400,000—50,000 korona összegben, úgy hogy egy sorsjeggyel esetleg 1 millió koronát lehet nyerni, ha t. i. a szerencse kedvez. Azon sorsjegyek, melyek csak az első húzásra szótoltak, de nem húztattak ki, a második húzáshoz érvényes jegyekkel november 25-ig cserélhetők ki *Heintze* Károly fölarusítású s a többi elárusítási helyeken.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle novemberi füzetének változatos tartalma *Angyal* Dávid érdekes történelmi tanulmányával kezdődik «Vallási és politikai küz-

ereknek. Az «Értesítő» rovatban *Bekics* Gusztávnak «A román kérdés és a fajok harca Európában és Magyarországon» című munkájának méltatását találjuk, továbbá *Simonyi* Zsigmondtól *Seluchardt* német írónak a kankazusi nyelvéről írt két könyvének ismertetését. A «Budapesti Szemle» a Franklin-társulat kiadásában jelenik meg s előfizetési ára egész évre 12 frt, félre 6 frt.

«Beszterce ostroma», *Mikszáth* Kálmán regénye, mely a különc gr. *Pongrácz* István sajtószertű kalandos életével van összefüggő egészszé, illusztrált díszkiadásban jelent meg 297 oldalon a *Légrády*-testvéreké. Az illusztrátor, *Mühlbeck* Károly művészi tolla számos magyarzó képpel szerelte föl az érdekes szöveget s a rajzoló művész alakjai úgy a humor, mint a gyöngédebb poézis tekintetében is sikerülten magyarázzák azokat a különös felvidéki karaktereket, a melyek rajzolásában *Mikszáth* már

Pillanatnyi fénykép után.

AZ ELŐS MAGYAR OSZTÁLY-SORSJÁTÉK ELŐS OSZTÁLYÁNAK HUZÁSA BUDAPESTEN A VIGADÓ NAGYTERMÉBEN 1895 OKTÓBER 16—19.

már meg is történt. Ezen az első húzáson készült a mai számunkban bemutatott fénykép.

A húzás a vigadó nagytermében történt, a hivatalos személyiségeken kívül természetesen mindig sok érdeklődő jelenlétében. A terem végében felállított emelvényen két szerencsekerék volt elhelyezve, a nagobbikban a sorsjegyek számai, a kisebbikben a nyereményeké, s két árva házi növénydek húzta a számokat, melyeket a mellettők álló tisztviselők harsány hangon kiáltottak ki a nyereményekre váró kíváncsiaknak. A húzáson az ellenőrzést dr. *Gassner* Béla kir. közjegyző gyakorolta, s a húzásra felügyelő bizottság tagjai *Zarka* Miklós kir. tanácsos, *Schnierer* Gyula, *Nikolics* Fedor báró titk. tan., *Bathány* Géza gróf, *Schossberger* Nándor báró, *megyeri* Krausz Izidor, *Tolnay* Lajos, *Engel* Pál, *Benke* Gyula, a Budapesti Takarékpénztár részvénytársaság igazgatója, *Auer* Róbert, *Popper* István, *Eisele* József, *Egyedy* Lajos és *Török* S. voltak.

Az osztálysorsjáték második húzása december 6-án fog kezdődni s 16-ig tart. Ez alkalommal valószínűleg még inkább emelkedni fog az érdeklődés,

delmek II. Mátyás korában», mely a 1609—1612 évekből veszi tárgyát. A füzet további közleményei:

«A legfőbb kegyúri jogról» czímen A. G. tollából megindult tanulmányból most már a harmadik közlemény jelenik meg. Nagy otthonossággal dolgozza föl a történelmi adatokat, s úgy látszik, hogy a munka egész monografiája lesz ennek a sokat előkerülő kérdésnek. Szintén folytatolagos közlés *Jobb* Lajosé: «Washington», az észak-amerikai államok szövetségének és alkotmányának története, melyből a második terjedelmes rész olvasható. Bevezetőik «A humanisták» beszély *Kurz* Isoldtól, németből fordította B. K. Költeményt gr. *Zichy* Géától közöl: «Már a feeskék gyülekezetek», melyet a szerző a Kisfaludy társaságnak olvasott föl; továbbá négyet az olasz költő, *Negri* Ada költeményeiből. *Radó* Antal fordításában. Ezeket követi «Beóthy László emléke», *Vadnai* Károlytól, ki a korán elhunyt humoristára és az ötvenes évek irodalmi viszonyaira vonatkozó érdekes visszaemlékezéseit a komáromi Beóthy-ünnepélyen olvasta föl. *Aszódy* Ignác «Magyarország küzdelmei az oszmánokkal» című alatti adja *Kupelwieser* altábornagynak nem rég Bécsben és Lipcsében megjelent könyve bő ismertetését, mely a mohácsi végig terjedő másfél százados harczeit állítja össze a magyar és oszmán fey-

annyi szépet és maradánt alkotott. A díszes kiállítású könyv izlées kötése által is kiválják a hasonló kiadások közül. Ára köve s díszes kartonba illesztve 6 frt 50 kr, fűzött kiadásban pedig 5 frt.

Magyarország közgazdasági monografiája. *Dániel* Ernő kereskedelemügyi miniszter nagyszabású munka kiadását határozta el, mely hazánk közgazdasági viszonyainak és történetének ismertetője lesz. Az ezredéves kiállításról 1897-ben mintegy 250 ívnyi terjedelmű nagy mű — kiállítás előjelentés — fog megjelenni, melynek szerkesztésére a miniszter dr. *Mallekovits* Sándort nyerte meg, segédszerkesztőjé pedig kinevezte *Szerényi* József miniszteri biztost.

Az ezeréves Magyarország és a milleniumi kiállítás czímen új képes vállalatot indított meg *Laurenciu* Gyula. Füzetenként, album-alakban jelenik meg s Magyarországról, a fővárosról és a kiállításról közöl fénynyomatú képeket. Az ismertető szöveg magyar, német, francia és angol, mert a vállalat egyik czélja, hogy hazánkat a külföldön is megismertesse. Minden két hétben jelenik meg

Sántha mint kisbíró, Kislady 'Pártitók' című vígjátékában.

egy fűzet, 12-14 képpel. Hirdetéseink bővebben tájékoztatnak a vállalatról. Ebből közöljük mai számunkban a budavári Mátyás-templom belsejét feltüntető képet.

Bucsu a nemzeti színházról. A nemzeti színháznak egy régi tagja bucsuzott el nov. 4-ikén attól a festett világtól, melyben élete javát töltötte, s melyet sokszor földelített jó kedvével, eredetiségével. Sántha Antal bucsuzott el a közönségtől, hogy nyugalomba vonuljon, az epizód-szerepek e jeles személyiségje, ki apróságokat emelt érvényre, s az előadás összes hatásának művészi színvonalához járult hozzá nem közönséges képességgel. Míg a nemzeti színház népszínműveket adott, Sántha a tősgyökeres mellék-alakokban talált sok nekivalót. De ezenkívül bőven juttattak neki Shakespeare és Molière színművei is szerepeket, a konfidens inasokat, melyeket Sántha művészig személyesített. A többi színművek komornyikjaiba, inasbaiba is életet öntött. Kitűnően játsza ezeket, jellemzőn, humorral, s mindig megtapasztalt érte. Utolsó föllepései szerepokről egyik legklasszikusabb alakját választotta, Molière 'Fősvény'-ének Őszinte Jakabját, ki a fősvény Harpagonnak mindenese.

Sántha Antal 1863 óta volt tagja a nemzeti színháznak. Több évig vidéki színaristokratának működtetett a szatmármegyei régi jó családból származott ifjú. Kötelességét érzi tagjává lett az első színháznak, hol hamar megtalálta helyét, s a maga szakjában elsővé lett. Nov. 4-iki bucsuzására nagy közönség gyűlt össze. Az előadás előtt, fél hétkor, szűkebb körű ünnep folyt le Sántha szépen földiszített öltözékében. Fesztetich gróf igazgató megteremtett köszöntő meg a bucsuzónak a magyar színészetnek tett harminczhárom évi szolgálatát. A színház tagjai nevében Barsényi Béla szólott a jelenlévők zajos ovációi között s átadta a tagok emlékjárdékát, egy nagy ezüst serleget, mely e feliratot viseli: 'Sántha Antalnak a Nemzeti Színház tagjai 1895. november 4-én a megújuló eljenzés után Sántha megköszöntő pályatársai barátságát. Prielle Kornélia, ki nem lehetett jelen, nagy rózsabokrétát küldött kedves levél kíséretében, Felekné-Munkácsy Flóra szintén levélben bucsuzott. A színpadra még a megindulás elforgultságával lépett Sántha. Hosszas taps fogadta, báberkoszorút is kapott, melyet hosszú, bugzó szolgálatával annyira megérdemelt. A harmadik felvonás végén ismétlődött a zajos taps és Sánthát Cs. Alszege Irma és Nagy Ibolyka vezették a közönség elé. Jakab szerepét kitűnően játszotta végig és mindegyre tapsolták. Előadás után pályatársai lakomát rendeztek tiszteletére. A nyugalomba vonuló színművészt egyik legjobb szerepének jellemképében mutatja be mai számunkban.

Az operaszínházban nov. 6-ikán egy kis eredeti dalmi került színe: 'Alsik a nagynén', vig

opera egy felvonásban, szövegét francia elbeszélés után írta Ivánka Imre, zenéjét Szabados Béla. Könnyed és kellemes zenéjű újdonságot nyert benne az operaszínház játékkredója, a közönség is jól fogadta. Szabados Béla, a dalmi szerzője, őcsése a korán elhunyt Szabados Károly zeneköltőnek, a 'Vióra' szerzőjének. A népszínházban két operettet adott elő tőle s kész 'Rika' című operája is. A zenés apróság egy része prózai beszélgetésből áll s tizenegy énekszám benne a dalmi. Megnyitója is ügyesen dolgozott, behízog, s mindenik zenei számban talált a közönség tetszésre méltót.

Mascagni hangversenye. A 'Parasztbűcsölés' november 3-iki előadását is fényes közönség előtt dirigálta Mascagni. Másnap utazott el Bécsbe, hol hangversenyt rendez. Innen visszatér még Budapestre, hol e hó 13-ikán hangversenyt ad a vígadó nagy termében. Az egész hangverseny műsorát Mascagni műveiből állítják össze, még pedig legújabb operáiból, a 'Ratouff', 'Silvano' és 'Zanetto'-ból. Mascagni előadja azonkívül azt a korinót, a melyet a budapesti napok emlékére 'Souvenir Budapest' címen szerzett. Mascagni már szombaton a fővárosba érkezik, hogy meghallgassa a 'Bánk bán', vasárnap pedig a 'Cremonai hegedűs' előadását.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémiából. Az akadémia pár év óta november havában külön ülést tart nagy-névi alapítójának, gr. Széchenyi Istvánnak emlékeztetére. Minden évben az akadémia más-más osztálya rendezi az emlék-ünnepet. Az idén hetven esztendeje múlt, hogy Széchenyi az akadémia alapjárás fölajánlotta egy évi jóvedelmét. Ezúttal az akadémia harmadik osztályán volt a sor, hogy felolvassában méltassa az alapító emléket.

Nov. 3-ikán a díszteremben gyűlt össze a közönség. B. Eötvös Loránd, az akadémia elnöke, pár szóval kiemelve az ünnep jelentőségét, Liphay Sándor tartott emlékbeszédet Széchenyi műszaki alkotásairól, és pedig a lánchídról, a dunai hajózásról, a Tisza-szabályozásról. 'A kiegyezéskor — úgymond a befejező részben — Széchenyi korszaka megújult; a modern Magyarország, a mely az ő eszméinek diadalát hirdeti, egyneműen az ő nagy szellemének apoteozisa. Ne felejtjük el soha, hogy az ő eszméi nevelték a nemzetet a békés és biztos haladás útjára. Legyen Széchenyi kultusza ezentúl is az a fénylő fátyalka, a mely nemzetünket az időnkénti bonyodalmak útvesztőjéből végre is nagy álmaink teljesüléséhez elvezesse! Áldjuk és ápoljuk Széchenyi emlékeztétét!' — A beszédet a közönség hosszantartó éljenzéssel fogadta.

Nov. 4-ikén a rendes havi ülést tartotta az akadémia. Dr. Goldziher Ignác az arab történelmi irodalom fejlődéséről tartott nagy szakavatottságról tanuskodó értekezést. — Volf György folytatta ezután 'Első keresztény hittérítőink' című értekezését, melynek első részét, mint rendes tagi székfoglalót, másjushan adta elő. Érdekesen fejtegette, hogy magyar földön az első keresztény térítő, a keresztény vallás uttörője, olasz és velencezevidéki keresztény foglyok. A térítés közmunkásai ekkor kétféleké voltak: azok, kik a latin evangéliumot hirdették és azok, kik ezt magyarul ismételve tolmácsolták. Szerinte a magyar egyház feltételül a velencezi hatása alatt alakult. Ezt a velencezi kiejtésű és származású 'plébános' szó is bizonyítja. A velencezi térítő raj előtt jött be szent Gellért; velencezi volt Valter, a családai iskola mestere, Maurus, szent Gellért utóda és Rosina pannonhalmi főapát, ki Gellértet az országba hozta. Az olasz nyelv hatása kétségtelenül meglátszik még most is nyelvünkön. A hallgatóság mindkét felolvasást nagy érdeklődéssel hallgatta.

MI UJSÁG?

A budai trónterem. A budai királyi palota trónteremének átalakítását pár hét alatt teljesen befejezték. Még csak az aranyozás, néhány oszlopon az azokat fedő óriási múmárványlapok kiszélesítése és a padló vána hátra. A terem a palota udvara felől egész hosszában mintegy négy méterrel szélesedett s az ennek megfelelő kiugró részt most építették a palotához. A teremnek ez az új, folyosószerű része a régi falon ütött nyolcz széles áttöréssel van magával a teremmel egybekapcsolva. Az áttörések között levő falrészek rendkívül fényesek, telve a terem stíljében készült finom ornamentikai tárgyakkal.

József főherceg unokája. Thurn Tacis hercegeg neje, Margit főhercegnő, József főherceg leánya, e hó 4-ikén egészséges fiuvál örvendeztetette

meg családját Regensburgban. A keresztelés e hó 14-ikén lesz. Az újszülött keresztatyja maga József főherceg lesz. A keresztelési szertartást Steiner székesfehérvári püspök végzi.

Munkácsy hazatérése. A jeles művész hazatérése és letelepedése valószínűleg megtörténik a közelebbi időben. Wallacis Gyula közoktatásügyi miniszternek az a terve, hogy 'a szépművészeti felügyelője' címmel új állást szervez, melylyel Munkácsyt ki-nálják meg.

Püspökválasztás. A dunántúli evangélikus püspöki méltóságra szűkebb választás volt Gyurátz Ferencz pápai lelkész és Poszvek Sándor a soproni theologiai intézet tanára közt. A beadott szavazatokat nov. 7-ikén bontotta föl a Répczelakon összegyűlt bizottság. Gyurátz Ferencz 160, Poszvek 149 szavazatot nyert, s e szerint Gyurátz a dunántúli evangélikus püspökké 11 szótöbbséggel megválasztatott.

Pap Gábor, az elhunyt ref. püspök egy fiatalkori versét adta át lapunknak Szabó Albert kir. táblai tanácselnök úr, melyet Pap Gábor mint jogász-társa 1847-ben Pápan az ő emlékkönyvébe írt, s mely így szól:

Lelkemen a tiszta barátság
Szent szerelme égi lánggal ég,
A kétszínűségnek viperái
Szívemet még meg nem mérgezők.

Égő szívem tiszta szerelmének
Szent virágát neked szenteltem,
Légy közel vagy távol, a képezet
Szárnyán veled leszek szüntelen.

A soproni Széchenyi-szobor. Sopron városában Széchenyi szobrát a Széchenyi-ter nyugati részén, a város legélnék helyén állították föl. A szobrot Izsó Miklósnak a budapesti Széchenyi-szobor pályázatára készített terve után Mátrai Lajos dolgozta ki kellő nagyságban. A művész tiszteletdíjára 20,000 forint, melyet felerészben a vármegye, felerészben a város visel. A szobrot a jövő év szept. 21-én, Széchenyi születése napján, országos ünnepélyek közt leplezik le. Az ércezlak 3 1/2 méter magas lesz, a talpazattal együtt pedig 9 méter.

Faludi Ferencz emléke. Rohoncson nov. 3-ikán leplezték le Faludi Ferencznek, a magyar irodalom nagynevű uttörőjének emlékére szentelt vágy emléktáblát, melyet a Hauser-féle alapítvány házon helyeztek el, mert ennek falai között írta Faludi műveinek nagy részét. Az ünnepélyre Rohoncza utaztak: Reiszig Ede vasmegegy főispán és Károlyi alispán. A város lobogódszát öltött. Az ünnepély d. e. 11 órakor vette kezdetét. Dr. Károlyi Antal alispán szép szóoklata után leleplezték a svéd gránitból készült emléktáblát, melynek kerete pompás faragványokkal ékesedik. Dr. Dallos József premontrai kanonok fölolvastatott Faludi irodalmi jelentőségéről; egy tanuló Faludi egyik költeményét szavalta el s a német anyanyelvű tanuló ifjúság a Himnusz és a Szózatot énekelte. A berekesszéti beszédet Nagy Ignác esperes mondta. Végül Reiszig főispán beszélt, köszönetet és elismerést fejezve ki Rohoncza lakosságának a nemzeti nyelv és magyar kultúra lelkes fölkarolásáért. Déliben Szabó Gyula országos képviselő fényes ebédet adott.

Zemplénnegye milleniumi képei. Az orsz. képzőművészeti tanács legutóbb tartott ülésén tárgyalta Zemplénnegye milleniumi megrendelésének ügyét. A tanács a vármegye részére a királyi és királyné életnagyságú arczképeit Kardos Gyulánál, Kossuth Lajos arczképét Burgo Lajosnál, II. Rákóczi Ferencz arczképét László Fülöpnél, gróf Andrássy Gyula és Vay Miklós arczképeit pedig Boruth Andor festőművésznél rendelte meg. A vármegye nagynevű szülöttein kívül megteremteti kívánja azt a történelmi jelenetet, a midőn Rákóczi Ferencz a körömi mezőn tartott országgyűlésre bevontul. A képzőművészeti tanács e feladatra pályázatot hirdet, melynek díja 5000 forint. A pályázat 1896. évi márczius elején jár le.

Házasságok. Ifj. Emich Gusztáv miniszteri fogalmazó és tartalékos huszárhadnagy, Emich Gusztáv asztalnoknak az 'Atheneum' igazgatójának fia, okt. 28-ikán tartotta egybekelését Harisch Náda kisasszonnyal. Az esketés polgári része a belvárosi anyakönyvi hivatalban folyt le, honnét a fiatal pár a Petőfi-terti görög templomba ment, hol frigyükre az egyházi áldást Gogos archimandrita adta. A templomot a nagyszámú és előkelő közönség színláttal megtöltötte. — Tóth Béla, a Franklin-társulat tisztviselője, eljegyzette néhai König Lajos, az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár főpénztárnokának leányát, Irénkét.

Gömörmegyei képek. A betéri és szulová kastélyról mai számunkban közölt képeket az el-

múlt nyár folyamán Gömörmegyében járt szilicezi barlang-kutató társaság egyik tagja, Kréchnyai A. fölvételei után közöljük. A társasággal járt Molnár Árpád népszínházíró festő is, ki a betéri kastély műritkaságairól szintén számos vázlatot vett fel s azokat az ezredéves kiállítás 15-dik (sokorosítási) csoportjában fogja bemutatni.

A honvéd zenekarok néhány-hét múlva már szervezve lesznek, egyelőre összesen hét az egész országban. Legelőször is a 'Király-himnusz' tanulják be, melynek szövegét Jókai írta, zenéjét pedig Bogisich Mihály budavári esperes-plébános, a magyar régi egyházi zene buvárlója szerette.

Expedíció a déli sarkhoz. A déli sark felkutatására alakult német bizottság Berlinben gyűlést tartott, a melyen Payer a híres éjszakai sarkutazó is részt vett. Az értekezlet elhatározta, hogy a Kerguelaktól dél felé két hajót indítanak útnak, a parancsnokok teljes szabadsággal cselekedésével. A három évre terjedő expedíció költséget egy millió márkára számítják. A bizottság nem sokára emlékiratot ad ki, a melyben a vállalat részleteit ismer-tetik meg a tudományos és laikus közönséggel.

Ásatások a szentföldön. Egy angol társaság, a mely Palesztina kikutatására alakult, már hónapok óta végeztet ásatásokat Jeruzsálem déli részén, a Zion-hegyen. Mint egy jeruzsálemi lap írja, már is több faltöredéket, egy kaput, padozatot és viztartó medenczék fedeztek fel. Remélhető, hogy még sok olyan kincset találnak, melyek évezredek óta vannak eltemetve és melyek nem egy, a régi Jeruzsálem történetére, kiterjedésére és társadalmi viszonyaira vonatkozó adatot szolgáltatnak. Különösen Dávid sírját keresik, mely a régi hagyomány szerint Zion hegyén van. A kutatók semmi fáradságot sem kímélnek, hogy felfedezzék a zsidók hős királyának sírját.

A 'Budapesti czim és lakjegyzék' új folyamata még e hó első felében fog sajtó alá kerülni. Mindazonáltal úgy a novemberi negyed alkalmával történt lakás- és üzletváltásokra, valamint új címekre vonatkozó tudósítások, melyek még a ki-nyomatás napjáig a szerkesztőségbe (IV., egyetem-utca 4., Franklin-társulat) beérkeznek, díjmentesen felvettéknek.

—x A Regénytár mai számának 4-ik (180) lapján Nieger Károly akadémiái festő több képe van bemutatva az olvasóknak.

—x Zongorákat és pianókat vásároljunk ott, a hol minden tekintetben megnyugtató garanciát kapunk. Mint ilyen elsőrendű bevásárlási forrást leginkább ajánljhatjuk Keresztély mintazongorateremtő Budapesten, Váci-körút 21. sz. alatt. (Ipar-udvar.)

HALÁLOZÁSOK.

PAP GÁBOR, a dunántúli egyházközségek ref. püspöké, e hó 4-ikén délután temették el Komáromban. A temetésre a protestáns egyház sok kitűnő sége érkezett. Tisza Kálmán, az egyházközsétek fő-gondnoka, Szász Károly, Kiss Áron ref. püspökök, b. Vay Béla koronász. stb., kiket Sárközy Aurél főispán, Konkoly-Thege Béla főgondnok, Beóthy Zsigmond, Tuba János és Tátray József polgármester fogadtak. A pápai, esztergomi, győri, fejérvári, bari egyházmegyei küldöttségek külön koszorukat is hoztak. Tisza Kálmán két koszort helyezett a ravatalra, meg e felesége nevében. A koporsót a temetés napján délelőtt vitték át a templomba, melynek belsejét fekete posztó vontá be. A pápai kollegium énekkara is megjelent. Komárommegye majd minden községéből, Győr, Fehér, Esztergom, Nyitra és Veszprém megyékből is igen sokan jöttek. Minden kocsin egy-egy koszorú, né-melyiken kettő is. A ref. egyházközségek presbiteri lelkeszeik vezetése alatt érkeztek meg. A gyászszertartás délután 3 órakor kezdődött. A templomban a rendet a komáromi gazdaközönség-díszbandériuma tartotta fenn festői öltözékben. A szoltár emlékeztése után a pápai főiskola énekkara gyászdat adott elő. Szász Károly ref. püspök rövid ima után, könyvekig megható gyászbeszédet mondott. A gyászbeszédet a pápai főiskolai énekkar szoloszmái követték, aztán megindult a gyászmenet. Elöl ment a komáromi ref. földmivelő énekkar, a komáromi s az újszégyi iskolák növendékei, a 48-as honvédek, a pápai főiskola énekkara, a lelkészek, esperesek, püspökök, tanárok, konventi tagok és a vidéki küldöttségek, a hatóságok, a katonai tisztikar küldöttsége Müller altábornagy komáromi várparancsnokkal. A sárnál Vay Lajos egyházközsétek főjegyző és helyettes püspök tartott megható bucsuzó-beszédet, melylyel a gyászszertartást véget ért.

SZALÓCZY BERTALAN, a bñesi ref. egyház lelkésze s az alsó-borsodi egyházmegye tanácsbírója meg-

halt f. november hó 2-ikán, 52 éves korában, Bñcsön. Jeles tollú író is volt, de szerény, a ki inkább a maga számára írogatott, s csak nehezen lehetett rávenni, hogy 'Képek' czim alatt kiadjon egy kötet elbeszélést, de arra is 'Vereskövi' álnevet írt a maga neve helyett. A borsodmegyei Hegyköz népének egyszerű erkölceit rajzolta le ezekben a képekben, mely megfigyeléssel, poétai lélekkel s érett elmével. Ebből a könyvből a 'Vasárnapi Ujság' is közölt akkor mutatványt. Vereskövi tehetsége föl is tűnt irodalmi körökben, melyektől különben távol élt és szorosabb összeköttetésre akkor sem gondolt, mikor pár év múlva egy másik kötetét is megjelent a 'Szépirodalmi könyvtár'-ban, saját neve alatt. Ezt is csak sok rábeszélésre engedte át a nyilvánosságnak. Írói dícsőségére nem vágyott, hiába buzdították, s néhány év óta már semmit sem lehetett tőle olvasni. Pedig az emberi jellemzéshez, a költői leírásokhoz nagyon értett, a nyelvet egyszerű tisztaságában kezelte, nagyobb becsüggyal könnyen elcsajátíhatta volna a szerkesztő titkát is. De Szalóczy legjobban vezte magát a falusi csendben, hivi közt, kik annyira szerették. Geszten lelkészkedett sokáig, a borsodi Hegyközben melyet oly szépen írt le. Irodalmi érdemei méltatásúl hívták meg Bñcsre, jobb lelkeszi hivatalba. Hátrahagyott íratái közt bizonyára van elég, a mit érdemes volna megmenteni az író-asztal homályából.

Radics Vilmos.

RADICS VILMOS, a híres cigányprimás meghalt e hó 3-ikán Budapestben, 54 éves korában. Tíz évvel ezelőtt jött Miskolcraól a fővárosba, s bandája csakhamar egyike lett a legnépszerűbbeknek. Az utóbbi időkben az öreg Radics már ritkábban játszott, s a bandát fia, Radics Béla vezette, de a betanításban ő is részt vett. Radics Vilmos 1841-ben született Gömörmegyében, Harkácscon. Apja, Rudolf, szintén hírneves muzsikusi, volt első mestere. Fiatalon meg-nősült, elvette Boka Károly híres zeneszerző leányát, s fiatalon primás lett és bandájával Rozsnyón, Egerben, Miskolcon működött, hol kivált 1861-ben egy impresszárioval körutat tett Németország nagyobb városaiiban, s ez alkalommal többször játszott I. Vilmos német császár berlini palotájában is. Az 1885-iki országos kiállítás alkalmával egyszer József főherceg is elhuzatta vele a mis-kolczy választási notát. A híres primás a soroksári-utca 33-ik számú házában lakott, mely valóságos telepe a cigány zeneszereknek. A házban mindenfelé hallatszák a hegedű, bőgő és klarinét. Itt halt meg Radics, innen temették el e hó 5-ikén délután. Érdekes, megható temetés volt. Minden fővárosi cigánybanda küldött koszort, virágot, de még a vidékről is érkezett. A fővárosi hatóság a híres cigányprimásoknak ingyen adott díszes sírhelyet a keresztelési temetőben, megadta az Radicsnak is, a ki most ott pihen az öreg Rác Palihoz közel. A temetésre a legibb zenekarok legjobb muzikusa közl vagy hatvan is megjelent fényes hangszerekkel, s úgy játszottak. Nagy közönség lepte el mindenfelé az utcákat, mikor a halottas menet elvonult; elől a Radics-banda brügosa ment, fekete párnán vivén a meghaltelnemű hegedűjét, melynek vonója szét volt vágva. Háta a búsat a zenekar az úton, a sárnál, a hol Rác Pali mondott néhány

meleg búcsúzót. A sírba beledobták Radics hegedű-jét is, hadd legyen vele!

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: AL. DOBOLYI NAGY ISTVÁN 1848-49-iki honvédhadnagy, szilagyisomlyói városi tanácsos és törvényeszeki ülök, életének 84-ik évében Szilagy-Somlyón. — KALLAY SÁNDOR ref. lelkész, 1848-49-iki honvéd, 71 éves korában Új-Tordán, s nagy részét mellett temették el. — HAFNER ISTVÁN r. kath. lelkész, Pa-csérón. — PALINI INKEY SÁNDOR kamarás, ki a pozsonyi 'Grenzboten' számára több érdekes vissza-emlékezést írt a 30-as és 40-es évekről, POZSONY egyik népszerű embere, 86 éves korában. — GALYASI LAURE NYUG. PÉNZÜGYI TITKÁR, 1848-as honvéd tüzmes-ter, 65 éves, Zomborban. — SOMOGYI GYULA régi honvéd, lippai járásbírósi végrehajtó, a hatvanas években Arad város főkapitánya, majd temesmegyei szolgabíró. — KOVÁCSI KÁROLY régi színész, ki a nemzeti színház híressé lett garadjával kezdte pályáját, 79 éves korában Kalocsán, s megtakarított vagyonkiját játékon és hazafias czeolokra hagyta. — SPITZER SÁMUEL fővárosi polgár, ki izraelita játé-kony czeolokra több ezer forintot hagyott. — LEDERER JÓZSEF, nagyváradi származású német kamarai énekes, a hatvanas évek végén Vértesi név alatt a budai népszínház széphanag tenoristája, 50 éves korában Frankfurthban, hol idegajja következtében sajátkezűleg vetett véget életének. Ő fogta el Kis-singenben Kullmann, ki Bismarck ellen merény-letet követett el. — KAUFMANN EDE budapesti gyá-ros, zalamegyei földbirtokos, régi honvéd, Kálnoki Henrik és Izidor hírlapírók édesatyja, 65 éves, Budapestben.

ÖZV. MARSHALCO LEÓNÉ, szül. Royko Julia, 69-ik évében, Budapestben. — ÖZV. UJHÁZI SAMUNÉ, szül. Bartsch Amália, Iglón, 51 éves korában. — MOLDO-VÁN LÁSZLÓNÉ, szül. Brayer Mária, 30 éves, Nagy-Kikindán. — ÖZV. SZODORAT ELEKNÉ, szül. Platthy Emilia, 82 éves, Tisza-Várkonyon. — MOCSNIK ANNA, kisasszony, Bechthé Mór nyug. vasúti vezérfelügyelő gyámleánya, 31 éves korában Budapestben. — NAGY-VERSEGHY ANTALNÉ, szül. Klotovszky Márkly Mária, élete 78-ik évében, Budapestben.

Szerkesztői mondanivalók.

A szerelem. Emlékkönyvbe. Tehetségre mutat mindkettő. Kár, hogy előadásában hiányzik a természetesség, s a mesterkelt kifejezések a gondolatot is kiközölkentik útjából.

Szarvas Gábor halálára. Szerző bőven szórja a virágot; de egyéni, jellemzetet nem igen mond.

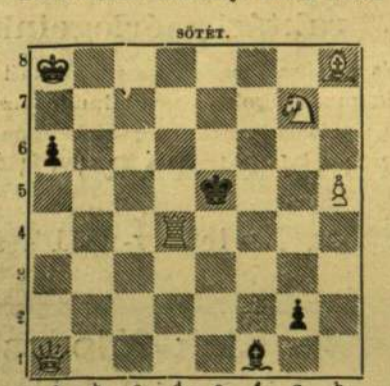
Nagy-Ecsed. Közölni fogjuk.

Idegenben. Ha verselése jobb volna s nem rinának ki egyes rossz kifejezések: beválnék; bár egyik versszaka kellettend jobban emlékezett Lamartino-ra.

Nem közelhetők. Arnyas erdő. Úgy zög, úgy búg. A lézbecet. A két első minden tekintetben jelenté-tesen szerelmi dal; az utolsó pedig zavaros össze-visszaság. — Gondolatom. Szerző elmondja, hogy gondolata: dalos madár, enyhe szellő, hűvös árnyék, mosolygó nap, őzöl angyal, a mely a kedveshez száll s azt öleli, azt kiséri, arra mosolyg, azt őrizi. De az ilyen csevegő-bongó vers legföllebb a tapasztalatlan fület csiklandja, a szívet értelmetlenül hagyja. — Nem tudom. Előszólt tárgy, de mintha egy pár egyéni vonás is vegyülne bele. Kár azonban, hogy verse nem egy helyütt darabos, s szerző itt-ott a nyel-ven is erőszakot tesz. — Az én dalom. Ünnepe-napon. Összevett. Bizonyos mesterkelttség, muldososság érzik rajtuk. Szerző a nyelv ellen is gyakran vét, pl. ilyenek: mond: 'Nem kél a dal az ajkamon.' e helyett 'Dal nem kél ajkamon.' — Nefejeles-dalok. Középszerdek.

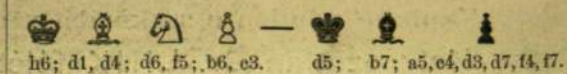
SAKKJÁTÉK.

1920. számú feladvány. Marin V.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

1921. számú feladvány. Cörrias A.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 43-ik számában közölt képtalány megfejtése: Szállodagőz vándor felleg.

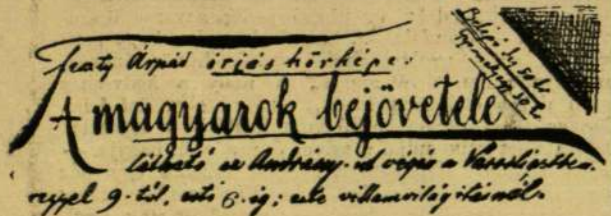
Heti naptár, november hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Lists dates and religious events for November.

Hold változás: Újhold 16-án 5 ó. 12 p. d. u. Feloldás szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg-selyem selyem csak akkor valódi, ha közvetlen gyárból rendelik... Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.

Nagyhirű gyógyszerek. Kövéreknél és asztmá-curs. A „Fucus, mely az elhúzósságot minden kellemetlen utóhatás nélkül csökkenti... Kapható Hasznalás Károly gyógyszerárban, Budapest, VIII., Sándor-tér és Rökk Szilárd-utca sarkán.

FAIRBANKS MÉRLEGEK

a legtekélyesebb mérlegszerkezetek. A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszert, tolos súly fém-mérőkaral bírnak és a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik.

Gazdasági, szeker-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket, czélszerű és a czélnek megfelelő szerkezetükkel fogva különösen a gazdák, gazdaságok és uradalmak részére a legmelegebben ajánlhatjuk.

FAIRBANKS-TÁRSASÁG mérleg- és gépgyára. Budapest, Andrassy-ut 14. sz. Gyár: Ujpest.

Dr. Link-féle zsirlug-liszt esomagokban 10 és 20 kr.-jával a legjobb, legkényelmesebb és legolcsóbb mosó- és tisztító-szer, nem rontja a fehéreműt és kellemes friss szagot ad annak. Kapható minden szakmába vágó fizetben. Határozottan Dr. LINK félet tessék kérni. Főraktár: WACK KERESZTÉLY BUDAPEST.

Logobb és leghirvesebb pipere hölgyor: a La VELOUTINE. Kalkuláczió Képeser. BISMUTAL VEUTIVE. CH. FAY, ILLATSZERESZ. PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható. Vértessai Sándor udvari illattára, Kristóf-tér 8. Budapest.

Valódi szt. andriasbergi, legkitünőbb

fajú kanárikat nagy csoportban sikerült beszereznem, ennek következtében olcsón árultom. Nappal és este lámpánál éneklők, trillázók, csengők és filemülé veréssel darabja 350, 4. 450 és 5 frt. Saját tenyészési kísérleteim nemes kanárim gyönyörű változatos énekek 24 frt helyett 16 frt s így tovább leszállítva. Ar-jegyzék bérmentve. Lipótvár, Demeter W.

DECKERT és HOMOLKA

elektrotechnikai intézete

Gyár: VI. Isabella-utca 88. BUDAPEST. Városi raktár: V. Dorottya-utca 8. sz. A magyar állam és a m. kir. államvasutak szállító.

Gyártanak és szállítanak: Sürgönyberendezéseket vasutak számára; elvállalják azok javítását és szerkesztését. A minden államban szabadalmazott és általános használatnak örvendő GRAPHIT-MIKROFON

felhívó és kizárólagos gyártói. Telefon-központok szolgáltatással vagy a nélkül iradok számára; telefon-berendezések, szantak, helyi pályák, banya és kókművek, erdészeti és uradalmak számára.

VILLÁMHÁRÍTÓK.

villamos világítási és erőátviteli berendezések, minden nemben, a levezető-kivételben és legolcsóbban, szavatosság mellett elvállalhatók.

Képes árjegyzék és költségtervezet ingyen és bérmentve.

Eladó szőlővesszők.

Alanyfajták: Solanis sima I. ojtás alá válogatva 16 frt, II. ültetni való 10 frt. Riparia Selceta sima I. ojtani való 8 frt, II. ültetni való 4 frt. Direkt termők: Jaquez sima 4 frt, gyökeres 20 frt. Herbermont sima 5 frt, gyökeres 25 frt. Yorkmadeira sima 5 frt, gyökeres 20 frt. Othello sima 10 frt, gyökeres 30 frt. Mézes fehér sima 4-50 frt ezre esomagolva és vasutra feladva. — Megrendeléshez az összegnek 1/3 részét kérem csatolni. — Vesszőim a m. k. földmívelésügyi miniszterium kikitöltötté által a helyszínen megvizsgáltattak, fajtisztának és peronospora-mentesnek, tehát eladásra alkalmasnak lettek taláva.

Megrendelések czimzendők: Zengl András szőlőtulajdonos Budaörs.

Hirdetések felvételnek a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

KWIZDA FERENCZ JÁNOS. KWIZDA-féle Restitutionsfluid. KWIZDA-féle Kornenburgi marha-táppor. Szab. szárszalagvédő gummiból. Szab. szárszalagvédők ára. Naponkénti postai szétküldés a főraktár által: Kerületi gyógyszer. Kornenburg Bécs mellett.

WEINWURM ANTAL. fényképez első magyarországi chemigraphiai műintézele. Budapest, IV., Károly-utca 3., kézi mindennemű czinkedezésű díszot, autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hi-loszatok fotoliografiai úton a lejutá-nyosab-ban sok-szorosít-tatnak. Külön berendezés házonkívül való fénykép fel-ételekre.

Ujdonságok

NŐI SZÖRMEÁRUKBAN, URI VÁROSI BUNDAK ÉS URI UTAZÓ BUNDAK

dús választékban készleten. Megrendeléseket mérték szerint pontosan és szolidan eszközölnék.

FREUD és CZIRING szőcmesterek. Bpest, Deak Ferencz-utca 19.

Korunk fő nyavalyája az idegesség

és vértelenség, melyből számtalan más kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a

VASAS CHINABOR

1 üveg 1 frt 2 kr., 3 üveg franco küldve 6 frt. Ezen bor a saját magam által termelt ménesi Sherryt leg kiválóbb és minden hasonlevi készítmények között a legjobb chinaját és vasat tartalmazza.

Rozsnyay Mátyás gyógyszer, művegyészi laboratoriuma, Aradon. Kapható Budaesten: Török József gyógyszerész úrnál és minden magyarországi gyógyszerárban.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

Báró Kemény Zsigmond összes beszélei.

Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Két kötet. Ára füzve 3 frt, vászonba kötve 3 frt 60 kr.

A „Vasárnapi Ujság” nagyérdemű olvasóihoz! November 4-én jelent meg kiadóhivatalunkban, VI. ker., Teréz-körut 38. szám (KUNOSY-féle palota félemeletén) az oly nagy és általános érdeklődéssel várt nagy nemzeti díszmű

Az Ezeréves Magyarország és a Milleniumi Kiállítás

I. FÜZETE

Laurencic Gyula igazgató kiadásában.

E nemzeti díszmű a m. kir. kereskedelemügyi miniszter megbízásából s pártfogása alatt (f. é. július 28-dik 54312. sz. hat.), valamint a m. kir. államvasutak megbízásából (f. é. aug. 17-iki 108,824. A. I. sz. hat.) s a milleniumi kiállítás (f. é. szept. 2-dik 6768.) kezdeményezésére és részvétele mellett jelenik meg.

Az I. füzet a következő képeket tartalmazza:

- Árpád és a vezérek
Aquincum
A budapesti nyugati pályaudvar
Vajda-Hunyad vára
Budapest panorámája (kettős kép)
Herkulesfürdő
Kalotaszegi népviselet
A Mátyás-templom belseje
A csorbai tó
Jádvölgy
A történelmi kiállítás palotái
Az ezredéves kiállítás ünnepi esar-noka
A kiállítás igazgatósági épülete.

A 2-ik füzet szintén gyönyörű képekkel s a következő tartalommal fog megjelenni:

- A lomnici csücs
A budapesti bazilika
Trencsén vára
Nemzeti muzeum
Oroszlán kővéra (rom)
Az ezredéves kiállítás panorámája (kettős kép)
Gyulafehérvár (Károly-kapu)
A brassói városház
Kis-sebesi román ház
Zólyom-Lipese vára
A búcsai alagut
A pécsi bazilika belseje
Az ezredéves kiállítás bányászati és kohászati pavillonja, meteorologiai pavillonja, tanügyi pavillonja.

A 2. füzet 14 nap mulva jelenik meg és minden 14 nap alatt a következő füzet.

E díszmű czélja. Ara és megrendelési feltételek. Különös kedvezmény!

nemesek az, hogy honfitársaink értékes albumot nyerjenek benne, hanem mindenekelőtt az, hogy a hazai viszonyaink felől oly kevés tájékozottsággal bíró külföldnek bemutassuk a milleniumi kiállítás nagyszerű teleteit és épületeit, továbbá a főváros és egész ország pompás épületeit és műkinészeit, a m. államvasutak mentén fekvő gyönyörű vidékeket a Kárpátoktól az Adriáig. Hogy ez a pompás és eddig a maga nemében páratlan képgyűjtemény minden nemzetre nézve hozzáférhető legyen, a mű egyszerre 4 nyelven jelenik meg. A képekhez ugyanis a magyaron kívül még német, angol és francia szöveg járul.

Ez a mű a „Röptében a nagy világ körül” című díszműhöz hasonló alakban 12, egyenkint 14-16 képet tartalmazó füzetben fog megjelenni. — A mű bámulatos olcsó ára, fizetékint 40 kr., vagyis az egész mű (12 füzet, mintegy 190 képpel) 4 frt 80 kr., csakis az által válik lehetővé, mert az elő-állítási költségek egy része államilag fedeztetik s a mű tömeges fogyasztására szegényeknek és gazdagnak, öregnek és fiatalnak egyaránt alkalmas. — 3 füzet 1 frt 20 kr. — 6 füzet 2 frt 40 kr. — 12 füzet 4 frt 80 kr. Vidékre postaköltség nem lesz számítva.

Szíves tudomásul! Gyűjtő mappák!

Szenzáció! Szépség! Szépség! Szépség!

Eredeti új díszes bekötési táblák.

Nem kimélve költséget, elhatároztuk, nagyérdemű előfizetőink részére eredeti új szabadalmazott gyűjtő-mappák beszerzését, a melyek az eddig használatban lévő összes bekötési táblákat czélszerűség dolgában fölmúlják. Ezen új bekötési táblák, illetve gyűjtő-mappák előnye rendkívüliek, úgy, hogy azok beszerzését minden előfizetőnknek a legmelegebben ajánlhatjuk.

Ne tessék elfelejteni Röptében a nagy világ körül.

Mindazok a kik még nem szerezték meg, ne mulasszák el a népszerű amerikai díszmű megszerzését.

Table with 2 columns: Megrendelési feltételek, 4 füzet 1 frt 20 kr. vidékre postán küldve frt 1.40, 8 , 2 , 40 , , , , 2.80, 12 , 3 , 60 , , , , 4.20, 16 , 4 , 80 , , , , 5.60

Levélbeli megrendelések a Röptében a nagy világ körül kezelőségéhez, Budapest, Pappnövelde-utca 8. szám alá intézendők.

Levélbeli megrendelések és pénzküldemények az „Ezeréves Magyarország és a Milleniumi kiállítás” kiadóhivatalába, Budapest, Teréz-körut 38. sz. intézendők.

MEGRENDELÉSI JEGY.

Alulírott ezennel megrendeli:

Az 1000 éves Magyarország és a

Milleniumi országos kiállítás

czimű díszművet.

3 füzet 1 frt 20 kr. 6 , 2 , 40 , 12 , 5 , 80 , vidékre postaköltség nem lesz számítva.

1 szab. gyűjtő mappa 1.50

Az összeget mellékelve — postautalvánnyal — kérem utánvétellel.

(A nem kívánt módozat kitörölendő.)

Hely és kelet. Név.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferenc-körút 20. sz.
 Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért házhoz küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készüléteket
 műedvelők számára, legújabb uti-távókat a tirag-rapid, kitűnő szemüvegeket megvizsgált maximal-lázmérőket, Aneroid (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI ÉS TARSÁ.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérenemű-raktára
BUDAPEST,
 IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a postá mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyék bérmentve.
 Cégem össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) özvegygel.

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
 Andrássy-út 21.
 (félemelet).

Jósika Miklós regényei.
 80. 90. füzet.
 Új olcsó kiadás.
Regényes képletek.
 Második kiadás.
 Ara a két füzethő álló kötetnek 1 forint.

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
 IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
 Cs. és kir. szabadalmazott fehérenemű-gyáros ajánlja
uri divat- és fehérenemű-ujdonságait.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság
 Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jótállás mellett legolcsóbban
asphalt-burkolatok
 fektetését és
nedves lakások,
 pinczék, stb. gyökeres száraztatását.
Telefon.

Hazai ipar.
Blätterbauer R.
 a frankfurti Raff-Conservatorium volt tanárnője, leccskéket ad zongora játékokban és zeneelméletben.
 Lakása: Üllői-út 21. földszint 4. ajtó.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindennemű fényképészeti gépek és készülékekben.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Arjegyék ingyen és bérmentve.
 Új! A fotografálás elemei. Ara 2 frt

Kanári madarak
 nappal ugyiszint este lámpafénynél egyformán szépen éneklők, mérsékelt áron eladóak. Bővebb felvilágosítás Fehér kapusnál, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

VASÁRNAPI UJSÁG

46. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, NOVEMBER 17.

42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és egész évre 12 frt. **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt félévre — 6.
 Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 8 frt. félévre — 4.
 Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK** egész évre 5.—, félévre — 2.50
 Kifizetési előzetesekhez a postaiilag meghatározott viteldi is csatolandó

AZ ÚJ FRANCZIA KORMÁNY ELNÖKE ÉS KÜLÜGYMINISZTERE.

FRANCZIAORSZÁGBAN ismét kormányválság volt, melyannyiban komolyabb természetű, mint a megelőzők, hogy most határozottan radikális elemek jutottak kormányra. Az új kormány azon különösségével, hogy a hadügyminisztere olyan férfi, a ki soha nem volt katona, meg hogy a külügyminisztere nem annyira politikus, mint inkább európai hírvé tudós vegyész, a külföldön is nagy meglepetést keltett, Franciaországban pedig szokatlannul éles támadásokra adott okot. Mindemellett nem lehetetlen, hogy ez a sajtóságos miniszterium aránylag hosszabb ideig lesz kormányon, mivel a parlamentben a költségvetés megszavazása biztosítva van.

miniszteriumában az igazságügyi tárczát vezette. Hosszas nyilvános pályáján nevezetes szereplése volt, midőn 1892 szept. 20-án Valmyban a Kellermann-szobor leleplezésekor hazias beszédet mondott, mely a németeket nagyon fölzagatta s még inkább szereplése a hírhedt Panama-pörben. Cassagnac 1893 június 26-án egyenesen őt is vádolta különösen azzal, hogy Artont megszöktette. A gyanúsításokra Bourgeois egy napon lemondott a miniszterségről s mint tanú szerepelt az esküdtzéki tárgyaláson, mely alkalommal a vádat fényesen megczafolta.

is, kit politikai ellenfelei — noha alaptalanul — még atheistasággal is vádolnak. Igen gyakran nagyon őszintén elmondta nézetait a közvéleménnyel szemben. Így nem is oly rég, a múlt évben, egyenesen kimondotta, hogy a németek és francziák közt az ellenségeskedésnek meg kell szünnie, de e végett szükséges, hogy Németország lemondjon a hódító politikáról s Elzász-Lotharingia lakosainak engedje meg, hogy sorsuk felett maguk határozzanak.

Bourgeois, a francia köztársaság miniszterelnöke.

Berthelot, a francia köztársaság külügyminisztere.

A miniszterelnök, Bourgeois, a legkedveltebb emberek egyike a parlamentben. Ügyes szónok; szerény, de szilárd jellemű; gyakorlott az adminisztráció különböző ágaiban és az országban is igen népszerű. Egész életét jóformán a közgazdátásnak és politikának szentelte. Párisban született 1851 május 21-én s így még java korában van. Hivatalnoki pályáján gyorsan emelkedett. 1877-ben a Marne departement vezértikárává nevezetett ki. Ekkor adta ki «Des travaux publics» (A közmunkák) és «Les chemins de fer économiques» (A gazdasági vasutak) című műveit. 1880-ban Rheims alprefektje, 1882-ben Tarn főnöke, 1883-ban Szajna-megye főtitkára, 1885-ben felső Garonne prefektje lett, később belügyminiszteri osztálytanácsos és 1887-ben a párisi rendőrség főnöke. 1880-ban lett képviselő s már ez évben belügyi államtitkárrá, 1889-ben a Tirard miniszteriumában belügyi, 1890-ben a Freycinet-Constant miniszteriumában közoktatásügyi miniszter volt s ez állásában nagy érdemeket szerzett. 1892-ben a Ribot

tan fejlődéséről szólván, azt jósolta, hogy a 2000-ik év körül már felesleges lesz a földmivelés, mivel vegyi úton fogják előállítani az élelmi szereket. Felesleges lesz a kőszénbányászat, mert tüzelőanyagról is gondoskodni fog a tudomány. A vámkat és háborúkat el fogja tüntetni a lég-hajózás tökéletesedése s ha egyszer 3—4000 méter mélységű aknákat vájnak a föld mélyébe, a földnek melegebb lesz minden kigondolható gépet mozgásban tartani s századokon át meg sem éri ennek a rengeteg erőnek csökkenése. A föld melegének felhasználásával gyorsan fog tökéletesíteni az élelmi szerek vegyi készítése,

mivel az anyag-átváltoztatott erő nagyon olcsó lesz. A tudomány még tökéletesebben állíthatja elő az élelmi cikkekkel, mint a természet s be fog következni az az idő, midőn ebédét bárki mellényzsebében hordhatja magával. Az így előidézett változás nagyságát elképzelünk sem lehet. Mezők, szántóföldek, szőlőkertek eltűnnek, az emberek szelidebbek és erkölcsösebbek lesznek, mivel nem kell többé ölniök és élőlényeket elfogyasztaniok. A termékeny és kopár vidékek között nem lesz többé különbség, sőt az emberek jobban fogják szeretni a sivatagokat, melyeknek talaja még nincs megfertőztetve. Abban az időben a művészet is nagy

Akacia arczereme

pár heti alkalmazása egészen új, finom és tüde gyermekkedv arzobrt idéző elő, eltávolít szepkét, májfoltot és atkakat (mitesser).
 Egy üveg ára 1 forint.
 A Krieger-féle

„Akacia szappan“ kellemes habzása rendkívül kel.ves illata és nagy tartósságánál fogva ma a legkedveltebb pipere-szappan. 1 darab ára 50 kr, 3 drb dobozban 1.40 kr. Kapható a legtöbb magyarországi gyógyszerárban.

Főraktár: Budapest, Kálvin-tér „KORONA“ GYÓGYSZERTÁR.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER TERMÉSZETES SAVANYU-KUT

CZIPŐÁRUKAT
 bécsi, párisi, londoni gyártmányokat ajánl

Buchwald Elek
 6 cs. és kir. fensége Klotild főhercegnő udvari szállítója.
 Budapest, Koronaherceg-utca 8. sz.
 Mérték utáni megrendelések pontosan teljesítette nek.

Hapezi! Nátha elleni szer!

Ára 35 kr. A vidék számára bérmentesen, az összeg előzetes beküldése után 50 kr. Főraktár: Török József utca, Budapest, király-utca, valamint minden gyógyszerárban és gyógyszerkereskedésben.

KUNZ JÓZSEF ÉS TSA
 m. kir. szab. nagykereskedők BUDAPEST V., Deák- és Erzsébet tér sarkán, ajánlják az őszi idény beállításával
dúsan felszerelt szőnyegáru-raktárukat.
Különlegességek legjobb minőségű bel- és külföldi Tapestry-, Brüssel- és nyirott szőnyegekben. Minden nagyságban, egy darabban vagy méterenként.
Divat Stambul, Smyrna és Persan csokrozott szőnyegek, négyzetm. méterje 7 frt 50 krtól 9 frt, 10 frt 50 krtól 12 frt, 12 frt 50 krtól 15 forintig és feljebb.
Valódi keleti Takarók szőnyegek, gyönyörű színben és mintázatban, gazdag választékban; diván-terítőkre alkalmas nagyságokban is. egyes asztal- és ágyterítők, leszállított árakban. Flanell- és uti takarók, ablakvédők és lópkocrokok dúsz választékban.
Szőnyegmaradékok, ágyelőknek alkalmazhatók, fél árban; készített ágyelők és falvédők, falvédők minden minőségben és nagyságban.
Meglepő olcsó Prima Axminster szalonszőnyegek, 140/200 cm. 12 frt, 200/300 cm. 30 frt, 270/340 cm. 42 frt, 330/440 cm. 70 frt, mely árak az eddigiekhez képest ca. 40%-kal olcsóbbak.
Függönyök, fehér vagy színes csipke-függöny és vitrage, ugymint mintázott szövet-függöny és portière.
Butor-crepe, Egyes ablakokra kiválóan olcsó árban.
Dús választék méterje 60 krtól feljebb és mindenféle butorkelme és plüs, egyszerű, finom és legfinomabb kivitelben. Maradékok áron alul!
 Kokosz-, Manilla- és Jute futószőnyeg, lábtörők, Linoleum és Angora bőrök stb., stb.

Kunz József és Társa cs. és kir. udv. szállítók
 Budapest, V., Deák- és Erzsébet tér sarkán.

KURCZ LIPÓT ÉS TARSÁ
 photolithographiai műintézet
 Budapest, VIII. Széchenyiváros 12.
 HÉSZIT
 mindenféle nyomatványok készítése
CLICHÉKET
 Geniografia, chromotypia, photo-(auto)typia, FOTOMETSZET stb. újján.
 TERNÉPEK, TERVEZETEK, ALAPRAJZOK
 photolithographiailag
 legújabb és legolcsóbb sokszorosítások
 Díjazott megrendelések pontosan és júlángosan elkészítettek.

Feltűnő és nélkülözhetetlen ujdonság!

Tökéletes hálószobák teljesen poloskamentes ágyakkal!!
 Európa összes államaiban szabadalmazva.
 Fénytelen és fényezett kiállításban. Angol, ó-német, renaissance és barokk stílusban, a legegyszerűbbtől a legfényűzőbb kiállításig. Sokkal olcsóbban, mint bármely butorraktárban. Kiválóan pontos, szorgalmas és izléses munka. A tartósság tekintetében teljes jótállást vállalunk. Műhelyek, raktár és iroda:
 Damjanich-utca 21., lóvasuti állomás.
 Szabadalom-tulajdonosok. Steiner és Bodács. Asztalos-ípar.
 Alkalmas ügynökök fölvételnek.

A „TRANSYLVANIA-SZAPPAN“ a legtisztább természeti termék, minden állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül.

Egyetlen természeti szappan a világon
 a mi „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappannak! Az arz. fehérenemű, selyem, gyapjú, gyapot és lenszövet, valamint bőrmennyelők számára! E szappan használata a legkíméletesebb fehérenemű mosásnál, a melyek egyszerű beszappanoszra hideg vagy langyos vízben és kifűzésre minden zsíros piszoktól a legalaposabban megtisztulnak.
 Szappannak semmi lugot vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata a mosó ruha nagy kímélésével jár.
 Továbbá a Transylvania-szappan kiválóan alkalmas mint pipere-szappan és mint gyógy-szappan a bőr különféle kitéseinél, mint dobróc, porsénés, a bőr felszerepedése stb.
 A mi szappannak ugyiszólván nélkülözhetetlen a posztógyárnaknál, mert a legpiszkosabb, ocszotpadt gyapjúfajtákat is, egyszerű hidegvízben meglepő gyorsan tisztára mossa puhává és selyemszerűvé teszi, a nélkül, hogy színváltozást okozna.
 Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappan gyár központi megrendelő intézete:
RAKÓCZY M. tanár. BUDAPEST, Csengery-utca 39. sz.
 A hova az összes megrendelések intézendők.
 Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)